ISSN 1338-9025

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS

Časopis Trnavskej univerzity v Trnave

3 | 2019

Pozvánka na výstavu docentky Márie Balážovej Ženský dezén

Rektor Trnavskej univerzity ocenil študentov za výnimočnú reprezentáciu

Prví indonézski študenti na našej univerzite

Víťazná fotografia Kristíny Garaiovej (Pedagogická fakulta TU) zo študentskej fotosúťaže LET(0)_2019

OBSAH

Pohľadom rektora 2
Na pulze univerzity 3
Čo nás teší 7
Čas na interview 10
Zo života fakúlt 12
Študentská panoráma 21
Ponad čas 22
Názory, myšlienky, informácie 24
Študentské mobility 27
Kaleidoskop 30
Jazykové okienko 31

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS
časopis Trnavskej univerzity v Trnave

Číslo reg. na MK SR:
EV 4665/12, ISSN 1338-9025
Vydáva Trnavská univerzita v Trnave,
Hornopotočná 23,
918 43 Trnava,
IČO 31 825 249,
č. tel.: 033/5939111
http://www.truni.sk/
e-mail časopisu:
casopis.TU@truni.sk
Predseda redakčnej rady a zodpovedný redaktor:
prof. PhDr. Vladimír Rábik, PhD.
Členovia redakčnej rady:
Mgr. Michaela Rušinová
doc. PhDr. Gabriela Magalová, PhD.
prof. MUDr. Bohumil Chmelík, PhD.
doc. S. S. Lic. Jozef Tiňo, PhD.
Mgr. Jozef Žuffa, Dr. theol.
ThLic. Mgr. Michaela Moravčíková, ThD.
PhDr. Zuzana Martinkovičová
PhDr. Henrieta Žažová, PhD.
doc. PhDr. Zuzana Lopatková, PhD.
Mgr. Ľubica Nicolussi
Timea Oravcová
Andrej Gejdoš
Spolupracovníci:
PhDr. Adriana Krupová
PhDr. Marián Manák, PhD.
Výkonný redaktor: Emil Borčin
Grafická úprava: Jana Janíková
Tlač: Typi Universitatis Tyrnaviensis, vydavateľstvo TU, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity a VEDY, vydavateľstva SAV
Periodicita vydávania: štvrťročník
Dátum vydania periodickej tlače:
október 2019, ročník ôsmy
Foto na obálke: Kristína Garaiová

René Bílik, rektor Trnavskej univerzity v Trnave

Milí čitatelia,
časopis Trnavskej univerzity v Trnave, ktorý vychádza pod názvom Universitas Tyrnaviensis, od roku 2012 zaznamenáva a sprostredkúva dianie na našej univerzite a do „archívu" univerzitnej pamäti ukladá kľúčové udalosti jej života. Som nesmierne rád, že to tak bude aj v tomto práve sa začínajúcom akademickom roku a je pre mňa cťou, že sa Vám pri tejto príležitosti môžem prihovoriť z pozície rektora univerzity.
Začiatky a konce akýchkoľvek udalostí sú vždy príležitosťou na identifikáciu ich zmyslu a v tejto súvislosti príležitosťou na zamyslenie sa orientované buď smerom dopredu, teda ako očakávanie, alebo smerom dozadu ako bilancovanie. My spoločne sme v tejto chvíli na začiatku. Otvárame nový akademický rok a s ním sa začína aj práca nového vedenia univerzity. Ani jeden z týchto začiatkov nepredstavuje v živote našej univerzity žiadny radikálny zlom. Začiatok vyučovania po čase voľna je výrazom prirodzeného rytmu vysokoškolského života a striedanie univerzitných reprezentácií má byť, a v našom prípade aj je, rovnako výrazom kontinuity, ako aj výrazom prirodzenej a doteraz aj zákonom predpokladanej situácie, v ktorej akademický senát univerzity po uplynutí zákonných lehôt pre doterajšie vedenie rozhodol o vedení pre nový štvorročný cyklus. Prijal som a prijímam rozhodnutie senátu s rešpektom a s rovnakým rešpektom sa staviam k tomu, čo univerzita dosiahla počas pôsobenia mojich predchodcov.
Trnavská univerzita v Trnave je vysokou školou s humanitným a spoločenskovedným zameraním. My všetci, ktorí sa v akademickom prostredí pohybujeme už niekoľko desaťročí, vieme, že takmer rovnako dlho sme konfrontovaní so situáciu dešpektu a nedôvery práve voči humanitným a spoločenským vedám. Radikálny presun od rétoriky vzdelanostnej spoločnosti k rétorike a následne aj politike vzdelanostnej ekonomiky, ktorý sa u nás uskutočnil niekedy na prelome 20. a 21. storočia, sprevádzal dôraz na takzvanú užitočnosť vedeckých výsledkov a s nimi spojeného vzdelávania. Užitočnosťou sa pritom myslí predovšetkým ekonomický profit. Veda a vedecké poznávanie sú užitočné vtedy, ak sa ich výsledok dá ekonomicky zhodnotiť, a to najlepšie ihneď. Táto redukovaná a, dodávam, že nekultúrna predstava vyvolala ihneď pomerne agresívnu reakciu, nasmerovanú práve voči humanitným a aj spoločenským vedám. Veď ak na vec nazeráme ako ekonomickí pragmatici, čo už s historikmi, filozofmi, klasickými filológmi, teoretikmi umenia a literatúry či na rozmanité oblasti zameranými umelcami!? V mnohých z nás, ktorí sme takýmto prístupom zasiahnutí, vyvolávali a vyvolávajú takéto predstavy znechutenie, apatiu a niekedy aj rezignáciu. Preto ako prvé, čo chcem v tomto období začiatku akademického roka zvýrazniť a deklarovať, je odhodlanie stavať našu súčasnú pozíciu nie na tom, čím nie sme a čo nemáme – nemáme napríklad prírodovedne orientovanú fakultu, ale na tom, čím sme a čo k dispozícii máme: máme päť kvalitných fakúlt s ponukou študijných programov v oblasti humanitných a spoločenských vied! A ak už je reč o užitočnosti, tak v kontexte našej univerzity zdôrazňujem orientáciu našich študijných programov predovšetkým na pomoc a kultiváciu ľudského jadra nášho životného sveta. Pripravujeme predsa ošetrovateľky a ošetrovateľov, kvalifikovaných medicínskych laborantov, sociálnych pracovníkov a pedagógov, učiteľky a učiteľov pre predškolskú i školskú úroveň vzdelávania, teológov a duchovných, ktorí vykonávajú každodennú pastoračnú prácu, právnikov, psychológov, sociológov, archeológov, ľudí schopných tvorivo premýšľať o svete, filozofovať o ňom, reflektovať jeho dávne podoby i aktuálny stav, umelcov i teoretikov umenia, ktorí skultúrňujú náš svet a život. V takomto rámci, v ktorom sa odhaľuje profil našich študentov a absolventov, sa môžeme pokojne a sebavedome spýtať: kde v tomto všetkom absen-

tuje spoločenská užitočnosť? Na podčiarknutie tohto sebavedomého gesta môžeme pripomenúť, že patríme medzi najkvalitnejšie vysoké školy na Slovensku, čo potvrdila ostatná komplexná akreditácia, že máme status výskumnej univerzity ako jedna zo siedmich slovenských vysokých škôl, ktoré pred pár dňami dostali mandát používať takéto označenie, že máme množstvo partnerských zmlúv s domácimi a zahraničnými univerzitami a napokon že naši absolventi patria na pracovnom trhu medzi žiadaných a nemajú problém zamestnať sa.
Hodnotovým rámcom pre všetko, čo som spomenul, sú naše akademické privilégiá: sloboda bádania, sloboda názoru, jeho deklarovania i výmeny názorov, nedotknuteľnosť akademickej pôdy. Komplementom k privilégiu slobody však musí byť zodpovednosť a rešpekt; voči slobode toho druhého, voči výsledkom práce iných, teda – jednoducho povedané – elementárna ľudská slušnosť a akademická a vedecká etika. Kultivácia práve tohto rozmeru života nášho univerzitného spoločenstva je druhým pilierom, ktorý chcem popri oprávnenej hrdosti a sebavedomí podčiarknuť práve teraz, keď sme na začiatku. Som presvedčený, že symbióza sebavedomia vyrastajúceho z rukolapných výsledkov, spojená s túžbou ďalej ich kultivovať a skvalitňovať, opretá o zodpovednosť v slobode, vytvoria pevnú pôdu pod všetko to, čo nás v tomto i budúcich akademických rokoch očakáva.

Prajem všetkým čitateľom univerzitného časopisu, všetkým členom našej akademickej obce i všetkým pracovníkom Trnavskej univerzity v Trnave pevné zdravie, radosť zo štúdia a z práce a teším sa na našu vzájomnú spoluprácu a naše spoločné stretnutia.

René Bílik
rektor Trnavskej univerzity
v Trnave

Trnavská univerzita má nového rektora

Dňa 26. júna 2019 prezidentka Slovenskej republiky Zuzana Čaputová vymenovala v Prezidentskom paláci v Bratislave jednu rektorku a štyroch rektorov vysokých škôl, medzi nimi nového rektora Trnavskej univerzity v Trnave. „Bez ohľadu na to, či sídlite v Košiciach, Prešove, Trnave alebo Bratislave, jedno máte spoločné – obrovskú zodpovednosť voči spoločnosti. Želám vám, aby ste si po štyroch rokoch mohli povedať, že ste urobili všetko, čo ste mohli a ešte niečo navyše," uviedla prezidentka v príhovore.

René Bílik, nový rektor našej univerzity, je profesorom v študijnom odbore slovenský jazyk a literatúra. Na Trnavskej univerzite začal pôsobiť v roku 2002 a od 2012 bol dekanom Pedagogickej fakulty. Za kandidáta na funkciu rektora TU bol zvolený Akademickým senátom Trnavskej univerzity dňa 15. apríla 2019. Na Trnavskej univerzite v Trnave je od jej obnovenia v roku 1992 v poradí šiestym rektorom. Doteraz boli vo vedení univerzity rektori Anton Hajduk, Ladislav Šoltés, Peter Blaho, Martin Mišút a Marek Šmid.

Slávnostné otvorenie akademického roka 2019/2020

Otvorenie 28. akademického roka v novodobej histórii Trnavskej univerzity v Trnave sa konalo 30. septembra 2019. Začalo sa slávnostnou sv. omšou Veni Sancte, ktorej celebrantom bol prof. Miloš Lichner SJ, dekan Teologickej fakulty TU. Kazateľom bol arcibiskup Mons. Cyril Vasiľ SJ, sekretár Kongregácie pre východné cirkvi, ktorého ešte pred začatím slávnosti prijal vo svojej pracovni rektor univerzity prof. René Bílik.
Základným motívom a súčasne posolstvom homílie otca arcibiskupa bola sloboda názoru, rozhodnutia a osobnej voľby a ruka v ruke s tým problematika skutočných hodnôt ľudského a spoločenského života a ich aktuálna devalvácia či spochybňovanie. V tejto súvislosti Mons. Vasiľ niekoľkokrát zdôraznil zodpovednosť za prijaté osobné rozhodnutia i deklarované hodnoty a pôsobivo túto problematiku spojil aj s inštitucionálnou zodpovednosťou našej alma mater za otvorené prihlásenie sa k rešpektu a úcte voči kresťanským hodnotám a princípom. Po skončení svätej omše rektor univerzity osobne poďakoval Mons. Cyrilovi Vasiľovi za úprimné slová a za poctu, ktorú svojou prítomnosťou a kázňou preukázal Trnavskej univerzite v Trnave.
Slávnostný otvárací program pokračoval akademickou ceremóniou, počas ktorej vystúpil s prejavom rektor Trnavskej univerzity v Trnave prof. PaedDr. René Bílik, CSc., ktorý následne ocenil deviatich študentov univerzity za jej výnimočnú reprezentáciu v oblasti vedeckých, študijných alebo voľnočasových aktivít. Ocenení boli: Bc. Katarína Lohazerová a Bc. Ivona Srncová z filozofickej fakulty, Vanesa Chebeňová a Bc. Adriana Hojová z fakulty zdravotníctva a sociálnej práce, Bc. Simona Salajová a Bc. Michal Tomin z právnickej fakulty, Miroslava Heregová a Bc. Mária Liová z pedagogickej fakulty a Samuel Opálka z teologickej fakulty. S pôsobivým hudobným programom sa na slávnosti predstavili študentky pedagogickej fakulty našej univerzity, ktoré svojím vystúpením zvýraznili slávnostný ráz celého podujatia.

Bodujeme v rebríčku slovenských univerzít

Dňa 4. júna 2019 boli zverejnené oficiálne výsledky aktuálnej, v poradí už 6. edície medzinárodného hodnotenia U-Multirank 2019. Trnavská univerzita v Trnave sa v ňom umiestnila veľmi úspešne, keď pri zoradení deviatich zapojených slovenských univerzít podľa všetkých indikátorov U-Multirank v poradí od najlepšieho hodnotenia obsadila 5. miesto. Pri zoradení podľa automaticky prednastavených indikátorov samotnou platformou U-Multirank v poradí od najlepšieho hodnotenia TU v Trnave spomedzi slovenských univerzít obsadila dokonca 1. miesto.

Celosvetová ratingová platforma vytvorená Európskou komisiou ako multidimenzionálny nástroj porovnávania univerzít vyhodnotila v tomto vydaní výsledky 1 711 vysokoškolských inštitúcií z 96 krajín sveta, a to v piatich oblastiach, ktorými sú štúdium, výskum, prenos vedomostí, medzinárodná orientácia a regionálna angažovanosť. V každej z oblastí sa sledujú špecifické indikátory, ktoré sú hodnotené škálou od „A“ – veľmi dobre až po „E“ – slabo.

Podľa výsledkov U-Multirank edície 2019 sú stabilne pozitívne hodnotenými stránkami Trnavskej univerzity najmä podiel interdisciplinárnych publikácií a odborné publikácie, ale aj absolvovanie štúdia načas, v ktorých univerzita získala hodnotenie v rámci skupiny „B“. Vynikajúce hodnotenie skupiny „A“ dosiahla naša univerzita vo sfére prenosu poznatkov v podiele spoločných publikácií s partnerskými inštitúciami. Aj v oblastiach medzinárodnej orientácie a regionálnej angažovanosti dosiahla Trnavská univerzita najvyššie hodnotenie „A“, a to v podiele spoločných publikácií so zahraničnými a regionálnymi partnermi.

Do ďalšej edície rankingu 2020 sa Trnavská univerzita v Trnave zapojí nielen ako inštitúcia, ale aj v štyroch študijných odboroch, v ktorých univerzita realizuje svoje programy. Ratingová platforma každoročne inovuje a rozširuje ponuku odborov na zapojenie sa do hodnotenia kvality, súčasná ponuka odborov je dvadsať osem. Študentom štyroch zapojených odborov TU: pedagogické vedy, sociológia, politológia a história budú zasielané v rámci U-Multirank koncom roku 2019 dotazníky prieskumu. Dotazník bude pre študentov otvorený do konca januára 2020. Študentov spomenutých odborov povzbudzujeme, aby využili túto veľmi unikátnu príležitosť vyjadriť svoje postrehy na medzinárodnej úrovni a veríme, že aj im samotným spätná väzba a reflexia k ich štúdiu prinesie obohatenie.

Pozitívne vplyvy štúdia v zahraničí

Koncom júla 2019 podávala Trnavská univerzita v Trnave Záverečnú správu k programu Erasmus+ pre vzdelávanie a odbornú prípravu za rok 2017. V projekte v roku 2017 sa Trnavskej univerzite podarilo realizovať 88 mobilít, z toho 61 študentských a 27 zamestnaneckých. Grant bol vyčerpaný na 100 %, dokonca niektoré mobility boli hradené aj z financií na organizáciu mobilít. Študenti získali v priemere 20,41 ECTS. Na mobilite sa zúčastnilo aj 10 čerstvých absolventov a 3 študenti zo znevýhodneného prostredia.

Národná agentúra programu Erasmus+ pre vzdelávanie a odbornú prípravu pozitívne vyhodnotila prístup univerzity k prehodnocovaniu a skvalitneniu evidencie bilaterálnych zmlúv. Aktuálne má Trnavská univerzita podpísaných 150 zmlúv, avšak aktívne je využívaných len 32 % (v závislosti od preferencií študentov). V priebehu akademického roku 2020/2021 sa skončí aktuálny Erasmus+ program a následne bude transformovaný do novej podoby vrátane obnovených alebo aj nových bilaterálnych zmlúv na roky 2017 – 2027.

Trnavská univerzita organizuje početné aktivity pre prichádzajúcich, ale aj odchádzajúcich študentov. Každoročne v spolupráci s fakultami sa organizuje tzv. Erasmus infodeň, na ktorý sa prizývajú aj zahraniční študenti, aktuálne študujúci na Trnavskej univerzite. V mesiaci október budeme opätovne organizovať v priestoroch univerzitnej knižnice podujatie „Popoludnie s vôňou kávy“, ktorého cieľom bude šíriť pozitívne vplyvy štúdia v zahraničí. Cieľovou skupinou budú študenti, ktorí ešte neboli na mobilite, ale o nej intenzívne rozmýšľajú.

Účastníci mobilít vo svojich správach deklarujú pozitívny vplyv mobility na ich ďalší profesijný život, výrazné zlepšenie komunikatívnosti v cudzom jazyku. Naši študenti študujú najčastejšie v anglickom jazyku, ale aj v nemeckom, španielskom a českom jazyku. Študenti sa radi podelia so svojimi príbehmi zo štúdia v zahraničí a tieto príbehy sú pravidelne zverejňované aj v univerzitnom časopise.

Na prezentácii publikácie Tyrnavia erudita II sa zúčastnil aj rektor TU René Bílik (v prednom rade druhý sprava) a ďalší predstavitelia univerzity a mesta i záujemcovia o dejiny Trnavy

Reprezentatívnu publikáciu predstavili jej autori Erika Juríková, Katarína Karabová, Nicol Sipekiová a Jozef Kordoš

Vzdelaná Trnava v reprezentatívnej podobe

Tyrnavia erudita II / Vzdelaná Trnava 2 je názov reprezentatívnej publikácie, ktorú v univerzitnej knižnici predstavili verejnosti jej autori Erika Juríková, Katarína Karabová, Nicol Sipekiová a Jozef Kordoš.
Úryvky prekladov latinsky písanej produkcie Trnavskej univerzity zo 17. a 18. storočia doplnené o pôsobivé fotografie a zaujímavé grafiky dávajú predpoklad zaradiť túto knihu medzi tie výnimočné tituly, ktoré nám dovoľujú lepšie spoznať naše kultúrne a regionálne dejiny. Publikácia vyšla opäť v spolupráci s mestom Trnava.
Prítomným sa prihovorili riaditeľka kancelária primátora mesta Trnavy Mgr. Marta Jašureková, rektor Trnavskej univerzity prof. René Bílik a dekan Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity doc. Erik Hrnčiarik.

Zuzana Martinkovičová
Foto: Barbora Likavská

Jedna otázka

Jane Andevskej, vedúcej študentského zboru Felicitas

Môžete nám predstaviť študentský vokálno-inštrumentálny zbor našej univerzity, ktorý vediete?

Začiatky študentského vokálno-inštrumentálneho zboru *Felicitas* siahajú do roku 2015, keď zbor vytvorili piati študenti, ale postupne nás bolo osem, deväť aj desať, v minulom školskom roku sme vystupovali už v pätnásťčlennej zostave. Je v nej aj študent z materiálno-technologickej fakulty. Niektorí členovia popri speve hrajú aj na rôznych hudobných nástrojoch. Skúšky zboru sa konajú v priateľskej atmosfére vždy v pondelok v budove internátu Petra Pázmaňa na Rybníkovej ulici. Repertoár zostavujeme spoločne podľa návrhov členov zboru. Samozrejme, nemôžeme naštudovať náročnejší repertoár, pretože študenti-speváci sa pravidelne po ukončení štúdia obmieňajú.

Jana Andevská, speváčka, autorka piesní a hudobná pedagogička

Žánrové rozpätie nášho repertoáru je široké. Spievame piesne vážnej hudby, hudby sakrálnej, ľudovky, ale aj hudobnú modernu, a to v jazyku slovenskom, anglickom, latinskom, ruskom i hebrejskom. Felicitas úspešne účinkoval v programoch našej univerzity, ale aj v Centre súčasného výtvarného umenia v Synagóge, v Západoslovenskom múzeu, na radnici, ako aj pri mnohých iných príležitostiach.
Kto by mal záujem o zborový spev, tu je emailový kontakt: janaandevska@gmail.com

Za rozhovor ďakuje Bohumil Chmelík
Foto: Jana Andevská

Široké spektrum problémov migrácie

V dňoch 10. – 11. mája 2019 sa na Fakulte právnych štúdií Burgasskej slobodnej univerzity v Burgase (Bulharsko) konala medzinárodná konferencia Problémy migrácie. Zvolená téma ukazuje, že otázka aplikácie medzinárodných zmlúv a predovšetkým právnych aktov Európskej únie je výzvou pre všetky členské štáty únie.
Spoločný cieľ, ktorý musia dosiahnuť, zbližuje ich vnútroštátnu právnu úpravu týkajúcu sa azylovej a migračnej politiky (právneho postavenia cudzincov), a to napriek tomu, že každý štát zápasí so špecifickými problémami v danej oblasti.
Širokospektrálnosť predmetnej témy dokazujú aj odborné sekcie, ktoré sa počas dvoch dní venovali nasledujúcim otázkam:
– migrácia a národná bezpečnosť,
– migračná politika Európskej únie,
– právne aspekty migrácie v oblasti občianskeho a správneho práva,
– sociálne a ekonomické aspekty migrácie.
Vedecká konferencia bola zaujímavá aj tým, že účastníkmi, ktorí vystúpili s referátmi a následne v diskusii, boli nielen učitelia z univerzít v Sofii, Ruse, Varne, Samare či Starej Zagore, ale aj odborníci z praxe – sudcovia, zamestnanci orgánov štátnej správy, špecialisti na medicínske i vojenské aspekty.
Pre Právnickú fakultu Trnavskej univerzity v Trnave bola aktívna účasť na predmetnej konferencii dôležitá aj preto, lebo na základe nej nové vedenie Fakulty právnych štúdií Burgaskej slobodnej univerzity, reprezentované pani dekankou prof. D.Sc. Máriou Neikovou, PhD., prejavilo záujem o ďalšie prehĺbenie vzájomnej spolupráce. Právnická fakulta TU v Trnave síce už v roku 2013 uzatvorila zmluvu o medzinárodnej spolupráci, na základe ktorej sa realizovali študijné pobyty a návštevy učiteľov našej fakulty v Burgase, avšak ďalším avizovaným kvalitatívnym posunom by malo byť uzatvorenie osobitnej zmluvy týkajúcej sa mobility študentov všetkých stupňov štúdia, ako aj učiteľov v rámci výmenného programu LLP/ERASMUS.

Účastníci konferencie Problémy migrácie pred Burgasskou slobodnou univerzitou

Soňa Košičiarová
Foto: archív autorky

Slovenská historická spoločnosť oceňovala

Dňa 27. septembra 2019 sa v aule Pazmaneum na Trnavskej univerzite uskutočnilo slávnostné udeľovanie plakiet Slovenskej historickej spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied. Pri tejto príležitosti boli na našej akademickej pôde ocenené také významné osobnosti, ako prof. PhDr. Daniel Rapant, DrSc. – in memoriam, Dr. h. c. mult. prof. Richard Marsina, DrSc., prof. PhDr. Jozef Šimončič, CSc., PhDr. Ivan Kamenec, CSc., či prof. Étienne Boisserie. Pre akademickú obec Trnavskej univerzity je udeľovanie ocenení o to vzácnejšie, že medzi ocenenými sú prof. Richard Marsina a prof. Jozef Šimončič, ktorí boli pri zrode katedry histórie obnovenej Trnavskej univerzity v roku 1992. Celý slávnostný program sa konal pod záštitou Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV, Tyrnavie – Spolku trnavských historikov Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV, Katedry histórie Filozofickej fakulty TU a Ústavu dejín TU v Trnave. V rámci slávnostného programu sa uskutočnila aj prezentácia najnovších publikácií z dejín vydaných Trnavskou univerzitou.

Zuzana Lopatková
Foto: autorka

Pohľad na ocenené osobnosti historickej vedy, ktorým Slovenská historická spoločnosť pri SAV udelila plakety

Biele srdce pre Andreu Botíkovú a Janu Boroňovú

Za obetavosť, starostlivosť a ľudskosť už po dvanásty raz Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek udeľovala Biele srdce. Ocenenie v podobe drôteného šperku v tvare srdca dostalo 31 sestier a pôrodných asistentiek. Slávnostný galavečer sa konal v Senci pri príležitosti Medzinárodného dňa sestier. Podujatie sa aj tento rok organizovalo pod záštitou prezidenta SR Andreja Kisku.

Cena Biele srdce je ocenením vyjadrujúcim charakter starostlivosti, vedomosti a humanitu, ktoré napĺňajú prácu a ducha ošetrovateľstva. Komora cenu udeľuje v troch kategóriách pre jednotlivé povolania – sestra a pôrodná asistentka v praxi, sestra a pôrodná asistentka manažérka a sestra a pôrodná asistentka pedagóg – a na dvoch úrovniach – republikovej a regionálnej. V kategórii sestra pedagóg boli na republikovej úrovni ocenené dve sestry pedagogičky, obe z Katedry ošetrovateľstva Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity – doc. PhDr. Andrea Botíková, PhD., a doc. PhDr. Jana Boroňová, PhD.

Doc. Andrea Botíková svoje vedomosti a skúsenosti z oblasti histórie ošetrovateľstva, komunikácie v ošetrovateľstve, ošetrovateľstva v zdraví pri práci a výskumu v ošetrovateľstve odovzdáva študentom už 26 rokov. Na začiatku svojej pedagogickej kariéry učila odborné predmety na Strednej zdravotníckej škole v Trnave. V súčasnosti pôsobí ako vysokoškolský pedagóg na Trnavskej univerzite a zároveň je vedúcou katedry ošetrovateľstva. Externe spolupracuje s Inštitútom fyzioterapie, balneológie a liečebnej rehabilitácie v Piešťanoch, Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Na študentov, rovnako ako na seba má stále vysoké nároky, zároveň však ľudským prístupom formuje u študentov osobnosť sebavedomej sestry. Je autorkou a spoluautorkou viacerých odborných publikácií, členkou vedeckej rady fakulty zdravotníctva a sociálnej práce, redakčných rád časopisov *Kontakt* a *Zdravotnícke listy*. Od roku 2013 je členkou Národnej komisie pre vzdelávanie a prax Slovenskej komory sestier a pôrodných asistentiek, recenzentkou časopisu *Ošetrovateľstvo a pôrodná asistencia* a v neposlednom rade novou viceprezidentkou regionálnej komory v Trnave. Návrh na jej ocenenie podala Rada Slovenskej komory sestier a pôrodných asistentiek.

Doc. Jana Boroňová je najdlhšie pôsobiacou pedagogičkou – sestrou v odbore ošetrovateľstvo na Fakulte zdravotníctva a sociálnej práce TU v Trnave. Využívajúc skúsenosti sestry s pacientmi i životné postoje, začala vyučovať predmety etika a komunikácia v ošetrovateľstve. V priebehu pedagogickej praxe boli jej profilovými tie predmety, ktoré sa týkajú záchrany života a intenzívnej starostlivosti. Je i odbornou garantkou bakalárskeho stupňa študijného odboru ošetrovateľstvo. Aktuálne je podpredsedníčkou akademického senátu Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce TU, členkou Regionálnej komory sestier a pôrodných asistentiek v Trnave, krajským odborníkom Ministerstva zdravotníctva SR pre ošetrovateľstvo v Trnavskom kraji a zároveň je stále aktívna v ambulantnom zdravotníckom zariadení. Návrh na ocenenie doc. Boroňovej podala Rada Regionálnej komory sestier a pôrodných asistentiek v Trnave.

Našim kolegyniam k získaniu tohto prestížneho ocenenia blahoželáme.

Oľga Kabátová

Vstup do školského roka s otvoreným srdcom

Trnavská univerzita v Trnave v spolupráci so Slovenským Červeným krížom a Národnou transfúznou službou SR aj tento rok zorganizovala kampaň pod názvom Študentská kvapka krvi. Jedným z jej cieľov je nielen šíriť myšlienku darcovstva krvi, ale aj „výchovy“ k darcovstvu krvi.

Mobilný odber krvi sa uskutočnil 25. septembra 2019 v Študentskom domove Petra Pázmaňa. V rámci tejto dobročinnosti študenti (prevažne z fakulty zdravotníctva a sociálnej práce, ale i z pedagogickej fakulty a jeden zamestnanec filozofickej fakulty) darovali nie kvapku, ale litre svojej vzácnej životodarnej tekutiny, čím značne prispeli k záchrane životov tých, ktorí to potrebujú.

Trnavská univerzita oceňuje tento nezištný skutok svojich študentov a slovami rektora vyjadruje srdečnú vďaku všetkým tým, ktorí mohli a pomohli: „Milí študenti, reagujem bezprostredne po tom, čo sa ku mne dostala informácia, že aj tohtoročná Študentská kvapka krvi sa stretla s Vaším priaznivým ohlasom. Darcovstvo krvi je nepochybne jednou z podôb ľudskosti a výrazom elementárnej ľudskej solidarity. Napĺňa ma hrdosťou, že tieto hodnoty rezonujú medzi Vami tu u nás, na pôde našej alma mater. Úprimne Vám za to ďakujem. René Bílik, rektor.“

(web)

Výročná cena časopisu Pamiatky a múzeá za výnimočný objav

Počas slávnostného otvorenia Dní európskeho kultúrneho dedičstva boli 5. septembra 2019 na Starom zámku v Banskej Štiavnici udelené výročné ceny časopisu Pamiatky a múzeá za rok 2018. Cenu udeľuje redakčná rada časopisu spoločne s vydavateľmi časopisu Slovenským národným múzeom a Pamiatkovým úradom Slovenskej republiky. Už po dvadsiaty ôsmy raz si prestížne ceny za najvýznamnejšie aktivity z oblasti nášho kultúrneho dedičstva za predchádzajúci rok prevzali laureáti v 10 kategóriách.

V kategórii objav/nález vyberala odborná komisia zo siedmich nominácií, z ktorých sa na prvom mieste umiestnil nález neskoroantického dvorca v Podunajských Biskupiciach. Na objave tejto unikátnej pamiatky zo 4. storočia sa podieľali pracovníci a študenti Katedry klasickej archeológie FF Trnavskej univerzity pod vedením doc. Erika Hrnčiarika spolu so spoločnosťou Via Magna, a. s., pod vedením doc. Milana Horňáka. Na Slovensku išlo o unikátnu spoluprácu medzi súkromnou archeologickou spoločnosťou a univerzitným pracoviskom, o istú formu „duálneho vzdelávania“, ktoré na katedre klasickej archeológie zavádzajú do vyučovacieho procesu už od jej počiatkov.

Ocenený objav zásadne ovplyvnil doterajšie nazeranie na minulosť v dobe rímskej. Išlo o nečakaný objav neskoroantického sídla zámožného Germána, ktorý si ho dal vystavať na okraji súvekého sídliska. Tento veľmožský dvorec bol síce postavený z dreva, ale jeho celkové dispozície, pravidlá symetrie a axiality, predurčujúce rozloženie jednotlivých stavieb, rozľahlé štvoruholníkové budovy s predsunutými stĺporadiami – to všetko sú architektonické znaky a princípy, ktoré vychádzajú z tradícií antického staviteľstva. Je teda pravdepodobné, že architekt, ktorý stavebný komplex v Podunajských Biskupiciach rozvrhol, ako aj staviteľ, ktorý stavbu realizoval, nepochádzali z domáceho barbarského prostredia, ale z rímskeho sveta južne od Dunaja. S podobnými stavbami sa totiž veľmi často stretávame pri rímskych poľnohospodárskych usadlostiach známych ako vila rustica. Severne od Dunaja, teda mimo Rímskej ríše, ide o štvrtú podobnú stavbu, nájdenú však s odstupom cca 30 rokov. Preto výnimočnosť tohto objavu podčiarkuje aj fakt, že sa ho podarilo preskúmať pomocou najnovších archeologických metód, čím sa výrazne rozšírilo naše doterajšie poznanie o týchto unikátnych stavbách v barbariku.

Doc. Milan Horák a doc. Erik Hrnčiarik (vpravo) s ocenením. Foto: Andrej Žitňan

Lucia Nováková

Naša univerzita na veľtrhu vzdelávania

Tohtoročný Európsky veľtrh pomaturitného a celoživotného vzdelávania GAUDEAMUS – Akadémia Bratislava 2019 sa konal v dňoch 24. – 26. septembra 2019 na výstavisku Incheba Expo v Bratislave. Medzi 350 univerzitami mala svoje významné zastúpenie aj Trnavská univerzita v Trnave. Študenti, v spolupráci s vedúcou Oddelenia pre vzdelávanie a starostlivosť o študentov Ing. Gabrielou Sekerešovou, PhD., predstavili širokej verejnosti benefity a možnosti štúdia na Trnavskej univerzite. Ich prezentačné zručnosti mnohých záujemcov priviedli k hlbším úvahám, až k presvedčeniu, že odborným kvalitným štúdiom na Trnavskej univerzite získajú tie potrebné vedomosti pre svoje ďalšie životné smerovanie. Silným impulzom k tomuto vážnemu rozhodnutiu bola i prednáška prodekana Pedagogickej fakulty TU PaedDr. Milana Pokorného, PhD., na tému: Prečo zostať študovať na Slovensku?

Priateľský tím Trnavskej univerzity tak úspešne naplnil cieľ veľtrhu: poskytnúť študentom stredných škôl komplexné informácie, poradenstvo a podporu pri výbere správneho štúdia po skončení stredoškolského vzdelávania.

Benefity a možnosti štúdia na Trnavskej univerzite záujemcom predstavili študenti spolu s Ing. Gabrielou Sekerešovou, PhD.

(web)

Svet obrazov Márie Balážovej

Slávnostná vernisáž výstavy Ženský dezén v Galérii Jána Koniarka predstavila výber z diel doc. Mgr. art. Márie Balážovej z Katedry pedagogiky výtvarného umenia (KPVU) Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Mária Balážová je výrazná slovenská autorka, významná reprezentantka regionálnej i slovenskej výtvarnej scény.
Koncepcia výstavy Ženský dezén, ktorej kurátorom je Mgr. et Mgr. art. Roman Gajdoš, PhD. (KPVU), predstavila výber z tvorby M. Balážovej z ostatných deviatich rokov. Výtvarníčka vo svojej tvorbe využíva obrazný jazyk geometrickej abstrakcie. V dielach predstavených verejnosti na súčasnej výstave sa odkláňa od svojho predchádzajúceho charakteristického maliarskeho prejavu najmä novým prístupom k obsahu svojich diel, ktorý priblížila vo svojom vyjadrení k výstave takto:
„Moja posledná výstava nazvaná Ženský dezén vyjadruje problematiku feminizmu cielene a nekompromisne. Dezén predstavuje vzor na látke, ktorý sa stále opakuje aj v prípade mojej výstavy, sú to výpovede o situáciách, ktoré sa v životoch žien opakujú ako vzorce zosobňujúce stereotypy vykorisťovania, útlaku a násilia.

Mária Balážová pred jedným zo svojich obrazov...

Môj záujem o túto problematiku korení v dlhodobom evidovaní rôznych podôb násilia v živote celej spoločnosti a jeho tichého tolerovania. Záujem o feminizmus mi umožnil jasne zadefinovať tieto negatívne javy a uvedomiť si množstvo sociálnych nerovností v postavení pohlaví a stereotypov negatívne ovplyvňujúcich bežný každodenný život žien. Kedysi v bezprostrednej blízkosti zažité domáce násilie ma motivovalo upozorniť na tento pálčivý pretrvávajúci spoločenský problém jeho výtvarným tematizovaním. Dúfam, že artikulovanie tejto témy prispeje k zvýšeniu citlivosti našej spoločnosti a k odmietnutiu správania z pozície moci a násilia, ktoré tento vzorec správania obsahuje vo vzťahu k slabším a podriadeným.
Táto téma si vyžadovala aj zmeny v mojom doterajšom výtvarnom jazyku smerom k väčšej expresii výrazu, v záujme dôrazu na účinok a komunikatívnosť priberám aj textové prvky. Je to zreteľné najmä v mojom poslednom cykle malieb a kresieb Domáce násilie, v ktorom nekalkulujem s vizuálnou ľúbivosťou. Chcem reflektovať a upozorňovať na spoločenské problémy, vplývať v rámci mojich možností na transformáciu v kolektívnom nastavení a atmosfére spoločnosti, a nie vytvárať len pekné neutrálne dekorácie.“

Snímka z otvorenia výstavy Márie Balážovej Ženský dezén v Koppelovej vile Galérie Jána Koniarka

Ako zdôraznil kurátor výstavy, formy sociálnej kritiky sa nachádzali aj na výstavách predošlého obdobia – Ženská geometria (Galéria Z, Bratislava 2016), Geo-femina (Stredoslovenská galéria, Banská Bystrica 2017) a Pod sukňou (Považská galéria umenia, Žilina 2017). Ďalej vysvetlil: *„Balážová vizualizuje vzťahy nadvlády a disciplinácie, pričom všetko sa odohráva na pozadí jej osobnej mytológie, vlastného piktogramového jazyka, kde sa ženský princíp (zobrazovaný ako had s kosoštvorcovou hlavou a prázdnym obdĺžnikom uprostred) neustále konfrontuje s princípom mužským (kosoštvorec s dvoma otvormi symbolizujúcimi semenníky, ale aj upretý mužský pohľad); kresba z tohto cyklu získala ocenenie na Medzinárodnom bienále kresby v Novom Dillí.“*
Na vstup do výtvarného sveta Márie Balážovej na výstave Ženský dezén v Koppelovej vile Galérie Jána Koniarka, Zelený kríček 3, ktorý platí do 27. októbra, pozýva

Bohumil Chmelík
Foto: Zuzana Dohnalová, Galéria Jána Koniarka

...a s kurátorom výstavy Romanom Gajdošom

Na slovíčko s docentkou Erikou Juríkovou

Prekladateľka s „okrúhlou pečiatkou“

Docentka Erika Juríková je vedúcou Katedry klasických jazykov Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity. Sama je jej absolventkou. Prednáša, publikuje, prekladá. Niekoľko rokov bola súčasťou redakčného kolektívu nášho univerzitného periodika. Stará sa o vzácnu katedrovú knižnicu Okalianum a posledné dva roky aj o malú dcérku Stellu. Popri všetkých aktivitách vykonáva aj jednu mimoriadnu. Erika Juríková je úradnou prekladateľkou s tzv. okrúhlou pečiatkou, podľa zákona nazývanou „prekladateľ zapísaný do Zoznamu znalcov, tlmočníkov a prekladateľov“.

Erika prezraď nám, čo vlastne znamená byť úradným prekladateľom?
Ide o prekladateľa s oprávnením pripravovať preklady dokumentov pre úrady a súdy. Takýto preklad musí obsahovať patričné náležitosti, ktoré sú presne určené zákonom a vyhláškou. Okrúhla pečiatka a trikolóra, ktorou sú preklady zviazané, s overenými kópiami originálu a tzv. prekladateľskou doložkou majú byť zárukou správneho znenia slovenského prekladu. Prekladateľ tým ručí za správnosť prekladu a jeho zhodu s originálom. Ak by to tak nebolo, hrozia mu veľmi vážne sankcie vrátane nepodmienečného trestu. Podľa zákona patríme do jednej skupiny s odbornými znalcami a nedávno bol medializovaný prípad odsúdenia znalca za nepravdivý posudok, išlo o tzv. kauzu zlaté sitá. Také isté právne postihy hrozia aj prekladateľom, preto musia budúci úradní prekladatelia spĺňať nielen kritériá vo vzdelaní, ale absolvovať aj odbornú prípravu v legislatívnej oblasti. Následne prechádzajú náročnými skúškami pod gesciou ministerstva spravodlivosti. Keď som ich v roku 2014 robila, prešli sme z 23 uchádzačov z rôznych jazykov len dvaja.

Máš veľa práce?
Nemám jej ani tak veľa, ako skôr veľmi rôznorodej práce. Prekladám predovšetkým vysokoškolské diplomy a certifikáty (pretože renomované univerzity ich ešte stále udeľujú v latinčine), dokumenty z cirkevného prostredia, napríklad krstné a sobášne listy, ďalej historické dokumenty, ako sú listiny, zápisy v matrikách, v kanonických vizitáciách, kronikách, alebo korešpondenciu.

Stretla si sa pri tejto činnosti aj s kurióznymi prípadmi?
Mám niekoľko veselých príhod, najmä v súvislosti s prekladmi textov zo slovenčiny do latinčiny na tetovania, tzv. kerky. Prekladala som monológ Rockyho v štvrtom pokračovaní rovnomenného filmu, keď ústami Sylvestra Stalloneho hovorí svojmu synovi, aké dôležité je nevzdávať sa. Išlo asi o 12 riadkov, ktoré si plánoval dať dotyčný pán vytetovať na chrbát. Príjemné bolo preložiť modlitbu pre hasiča, ktorú si chcel dať zvečniť na stehno, aby ho chránila pri zásahoch. K tým najzaujímavejším nepochybne patril preklad Churchillovho citátu: „Máte nepriateľov? Výborne, to znamená, že ste v živote za niečo bojovali.“ Existuje však aj veľa nezmyselných požiadaviek, slov či spojení vytrhnutých z kontextu, keď sa musím klienta pýtať na to, čo vlastne tým chce vyjadriť. Ľudia si často neuvedomujú, že latinčina funguje inak ako živé jazyky a mnohokrát sa vyjadruje opisne. Stalo sa mi, že klient neveril môjmu prekladu, pretože som namiesto piatich slov v slovenskom texte preložila súvetie, a chcel si správnosť prekladu overiť opačne. Takže som od prekladateľskej agentúry dostala požiadavku na preklad mnou preloženej vety do latinčiny.

Čiže aj s latinčinou sa dá zažiť veľa zábavy a vzrušenia...
Nepochybne áno, najmä ak ju niekto neovláda na dostatočnej úrovni, ale má snahu sa prezentovať ako jej znalec. Nedávno sme mali stretnutie latinčinárov a spomínali sme „slávne“ latinské citáty niektorých politikov a kolegyňa ukazovala nie veľmi vydarené kerky, za ktoré by sa mali ich nositelia hanbiť.

Celý tvoj profesionálny život je spojený s latinčinou. Čím je pre teba tento odbor zaujímavý a atraktívny?
Pre štúdium klasických jazykov som sa rozhodla preto, že som sa vždy orientovala humanitným smerom a tento odbor spája v sebe nielen gramatické disciplíny, ale aj štúdium dejín, reálií, mytológie, náboženstva, práva etc. Postupne som sa aj pod vplyvom svojich učiteľov a veľmi inšpiratívneho prostredia historickej Trnavy profilovala ako neolatinistka a svoju voľbu dodnes neľutujem. Nie je to síce ekonomicky zaujímavý odbor, ale umožňuje mi odkrývať doteraz nepoznané diela z našich literárnych dejín, ktoré sú mnohokrát skvostami aj v európskom meradle. Ich sprostredkovanie odbornej, ale i laickej verejnosti považujem v súčasnosti za prvoradú úlohu latinčinárov. Žiaden národ by sa predsa nemal dobrovoľne vzdávať svojho vlastného kultúrneho dedičstva!

Nedávno sme sa o tejto tvojej aktivite mohli presvedčiť na prezen-

tácii publikácie Tyrnavia erudita II. Prečo by sa mali mladí ľudia uchádzať o štúdium klasických jazykov? V akých oblastiach nájdu uplatnenie?

Použijúc slová mojej bratislavskej kolegyne doc. Buzássyovej, „na latinčinárov čaká ešte veľa nepreložených textov“. To je aj hlavný dôvod a motivácia, prečo by sa mladí ľudia mohli klasickým jazykom venovať. Uplatnenie okrem akademickej sféry a pedagogického pôsobenia na stredných školách hlavne zdravotníckeho zamerania nájdu v knižniciach, múzeách a pamiatkových ústavoch. V posledných rokoch sa ukazuje, že naši študenti prichádzajú buď priamo z praxe, alebo si pridávajú latinčinu ako druhý odbor, pretože pochopili, že pokiaľ sa chcú venovať starším obdobiam, napr. v dejinách umenia, filozofii alebo histórii, bez dobrej znalosti latinského jazyka to nie je možné. Na druhej strane treba neskryto skonštatovať, že ide o nepochybne náročné štúdium, a ako mi jeden uchádzač povedal – „diplom sa dá získať aj ľahšie“. Ale ten, kto latinčine „prepadne“, nájde v latinských textoch múdrosť a jedinečnosť a dotkne sa tak trochu večnosti. Veď v latinských textoch sa často píše *in saecula saeculorum*, čiže naveky.

Želám ešte veľa pekných a zaujímavých prekladov a ďakujem za rozhovor

Vivat, crescat, floreat, lingua Latina!

Zuzana Martinkovičová
Foto: Barbora Likavská

Európsky deň jazykov

Súčasné výzvy vo vyučovaní jazykov boli hlavnou témou vedeckej konferencie, ktorú 26. septembra 2019 organizovala Pedagogická fakulta TU a Kultúrne centrum Malý Berlín pod názvom: Výzvy 2019.

Program v rámci osláv Európskeho dňa jazykov 2019 prebiehal na dvoch miestach súčasne. V okolí a v priestoroch Trnavskej univerzity v Trnave boli pripravené zaujímavé výstavy, zábavné aktivity a interaktívne prezentácie pre žiakov ZŠ, študentov SŠ a širokú verejnosť. V kultúrnom centre Malý Berlín prebiehala vedecká konferencia s metodickými workshopmi pre učiteľov všetkých stupňov vzdelávania. Prednášky zahŕňali témy, ako napríklad inovácie vo vyučovaní, CLIL, bilingválne vzdelávanie a rozvoj plurilingvizmu, literatúra a kultúra v jazykovom vzdelávaní, CALL – digitálne a počítačmi podporované vzdelávanie a iné. Počas workshopov sa účastníci oboznámili s novinkami z oblasti učebníc a učebných materiálov pre počiatočný rozvoj gramotnosti žiakov, výučbu materinského jazyka a cudzojazyčné vzdelávanie.

Pre žiakov ZŠ, študentov SŠ a širokú verejnosť boli pripravené zaujímavé výstavy, zábavné aktivity a interaktívne prezentácie

Cieľom konferencie bolo vytvoriť platformu na výmenu názorov, skúseností, príkladov dobrej praxe, ale aj kritických poznámok na tému súčasného vývoja v oblasti vyučovania materinských jazykov a cudzojazyčného vzdelávania. Odhadovaný počet návštevníkov mohol len v priestoroch TU prevýšiť počet dvesto. Podujatie, ktoré bolo súčasťou riešenia projektu financovaného MŠVVŠ SR: KEGA 001TTU-4/2019: Vysokoškolská príprava učiteľov cudzích jazykov v národnom a medzinárodnom kontexte, tak prevýšilo očakávania a prinieslo ďalšie inšpirácie pre vzdelávanie.

(web)

Filozofická fakulta

Spolupráca s katedrou umenia a architektúry azadskej univerzity

Katedra klasickej archeológie FF TU už počas minulého akademického roka nadviazala vedeckú spoluprácu s kolegami z Katedry umenia a architektúry na *Islamic Azad university (IAAU)* v iránskom Birjande. Azadská univerzita patrí medzi najväčšie svetové univerzity s množstvom vedeckých pracovísk nielen v Iráne, ale aj v zahraničí (Veľká Británia, Spojené arabské emiráty, Libanon).
Spolupráca intenzívne prebiehala aj počas uplynulých letných mesiacov. Výsledky spoločného výskumu Dr. Ahmada Heydariho (IAAU) a Dr. Lucie Novákovej (TU), zameraného na helenistickú funerálnu architektúru a umenie, sa naši študenti dozvedia už počas tohto semestra. Diskusia s vedeckou a akademickou obcou prebehne na medzinárodných fórach zameraných na blízkovýchodnú archeológiu na budúci rok *(BANEA – The British Association of Near Eastern Archaeology)*. Očakáva sa aj záujem širšej verejnosti. Staroveký Elam, územie, ktoré sa nachádza v juhozápadnej časti Iránu, totiž patril medzi najstaršie kultúrne oblasti svetovej histórie. Jedinečná strategická poloha pozdĺž dolného toku rieky Tigris umožnila vytvoriť most medzi kolískou civilizácie – Mezopotámiou a Perziou. Miestne kultúry, ktorých počiatok sa hľadá v 7. tisícročí pred Kr., patria medzi prvé rozvinuté civilizácie juhozápadnej Ázie. Bola to dôležitá oblasť Perzskej ríše so zimným kráľovským sídlom v Súzach. Územie Elamu sa neskôr stalo súčasťou kozmopolitnej ríše Seleukovcov, ktorá siahala od Egejského mora až po dnešný Afganistan. Obyvatelia horských oblastí v súčasných provinciách Chúzistán a Lurestán si zachovali špecifické prvky svojej kultúry počas celého obdobia staroveku. Príkladom sú helenistické náhrobné reliéfy, ktoré sa stali objektom spoločného výskumu obidvoch vedeckých pracovísk (IAAU v Birjande a TU v Trnave). Zachovali sa vytesané na skalných hrobkách elamejských vládcov, ktorí boli spojencami partských kráľov.

Skalné reliéfy z neskoroelamského obdobia (približne 1500 pred Kr.)

Rímske putovanie klasických archeológov.

Študenti a pedagógovia klasickej archeológie vycestovali v máji 2019 na odbornú exkurziu do Ríma. Program bol zameraný na spoznávanie rímskej architektúry (Koloseum, divadlá, cisárske mauzóleá, Caracallove kúpele), topografie (rímske fóra, *Campus Martius*, *Capitol*, *Palatin*, *Circus Maximus*) a umenia antického Ríma, ale aj praveké, etruské a grécke pamiatky uložené v popredných rímskych múzeách (Vatikánske múzeá, Etruské národné múzeum vo Villa Giulia, Národné múzeum a múzeum v Dioklecianových kúpeľoch). Študenti pri jednotlivých pamiatkach prezentovali vopred pripravené krátke referáty.
Medzi najzaujímavejšie momenty patrila návšteva nekropoly pod dnešným Vatikánom, ktorá pôvodne ležala na rímskej *Via Triumphalis.* Vďaka regulovanému vstupu na lokalitu (jedna skupina za deň) sme získali možnosť pozrieť si unikátne náhrobné stavby, fresky či artefakty, bez inak všadeprítomného ruchu veľkomesta.
Študenti sa počas semestra venovali aj príprave odborných článkov. Najlepšie z nich budú zverejnené spolu s ďalšími odbornými štúdiami v publikácii THERMAE et BALNAE. Vybrané kapitoly o rímskych kúpeľoch.

Pred rímskym Koloseom

Aktivity katedry klasických jazykov

Záujemcovia o latinčinu mali aj v prvom polroku 2019 možnosť zúčastniť sa na desaťtýždňovom kurze latinského jazyka pre verejnosť. Kurz zameraný na latinskú gramatiku, antické reálie, živú latinčinu aj čítanie jednoduchších textov latinských autorov viedla skúsená lingvistka Mgr. Nicol Sipekiová, PhD., z Katedry klasických jazykov FF TU. Vyučovanie prebiehalo raz týždenne.
Dňa 29. mája 2019 sa aj absolventi kurzu zúčastnili spolu s dennými študentmi klasických jazykov a poslucháčmi Univerzity tretieho veku na vydarenej exkurzii do Maďarska. Prvou lokalitou, ktorú navštívili, bolo rímske hospodárstvo v strednom Zadunajsku *Villa Romana Balaca*, kde je súčasťou sprístupnených nálezov obytný komplex a lapidárium. Druhou zástavkou účastníkov exkurzie bolo benediktínske opátstvo v Pannonhalme, ktoré je pamiatkou UNESCO. Opátstvo píše svoje dejiny už viac ako 1000 rokov. Súčasťou komplexu je aj Katedrála sv. Martina, ktorej interiér benediktíni pred pár rokmi kompletne zrekonštruovali. Okrem toho sa tu nachádza jedna z najväčších historických knižníc v Európe, ktorú si účastníci exkurzie so záujmom prezreli. V obidvoch lokalitách podrobný výklad simultánne tlmočila Mgr. Nicol Sipekiová, PhD.

Poslucháči Univerzity tretieho veku na exkurzii

Účastníčky letnej školy latinčiny

Ak sa chcel niekto počas horúcich letných dní schladiť, mohol sa v dňoch 15. – 19. júla 2019 zúčastniť na Letnej škole latinčiny, ktorú viedla v priestoroch seminárnej miestnosti katedry klasických jazykov Mgr. Katarína Karabová, PhD. Certifikovaný kurz latinského jazyka napokon úspešne absolvovalo päť usilovných odvážnych žien. Počas skutočne pestrého a náročného týždenného rozvrhu sa venovali predovšetkým gramatike, ale aj využitiu latinčiny v praxi a bežnom živote. So zaujímavo koncipovanými prednáškami a aktivitami boli účastníčky kurzu natoľko spokojné, že prejavili záujem o jeho pokračovanie aj v budúcnosti.

Rieka Váh začína rozprávať...

Katedra klasickej archeológie v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV začína v rámci grantu VEGA 2/0146/18 systematicky dokumentovať a skúmať vybrané lokality na riekach Váh a Dunaj. V letných mesiacoch sa uskutočnil prieskum koryta Váhu pri Seredi, kde boli zdokumentované konštrukcie mostov a pilierov z ďalších stavieb.
Na prieskumoch sa zúčastnila archeologička AÚ SAV Klaudia Daňová (vedúca výskumu), pedagóg, študenti a absolventi Katedry klasickej archeológie FF Trnavskej univerzity aj kolegovia zo súkromných archeologických spoločností. Všetkým ďakujeme za pomoc!
Cieľom aktivít je spoločne s Technickou univerzitou vo Zvolene (katedra tvorby krajiny), Mestským múzeom Sereď, Štátnym archívom v Nitre a spoločnosťou ADendro identifikácia stavieb, ich datovanie a vo vybraných prípadoch aj rekonštrukcia prostredia na brehoch Váhu. Odoberanie vzoriek a prieskum bude pokračovať aj v jesenných mesiacoch 2019.

Rieka vydáva svoje svedectvo...

Pripravili: Lucia Nováková, Miroslava Daňová, Katarína Karabová. Foto: Ahmad Heydari a autorky

Pedagogická fakulta

Prví indonézski študenti na Trnavskej univerzite

Nepoviem určite nič nové, keď pripomeniem, že univerzitné prostredie je o to bohatšie, o čo viac je internacionálne a o čo viac sa opiera o medzinárodné siete, kontakty a vzťahy. Platí to rovnako pre vedeckú prácu na univerzitách, ako aj pre podstatu študentského života a povahu univerzitného vzdelávania. Pracovať na internacionalizácii univerzitného prostredia je jednou z našich základných úloh, je to neustála výzva a je to vlastne prirodzená súčasť nášho akademického života. Pracovať, byť či študovať na jednej univerzite v jednej konkrétnej lokalite neznamená, že sa necháme touto lokalitou uväzniť, naopak, je to príležitosť, ako sa zaradiť do dnes už výrazne globalizovaného akademického sveta.
O to viac si potom uvedomujem, že príležitosti, aké máme napríklad cez programy Erasmus, sú nesmierne dynamickým zásahom do našej práce. Veď práve tu nachádzame podporu pre nové medzinárodného vzťahy a rozvíjanie tých, ktoré boli doposiaľ vybudované a potrebujú ostať stále živé. Možnosti sú vlastne neobmedzené a svet je celkom otvorený.
Ukazuje to aj naša už dlhodobá spolupráca s univerzitným prostredím ďaleko za hranicami nielen Slovenska, ale aj samotného európskeho kontinentu. V tradičnom prepojení s tým, že časť medzinárodných aktivít cielene orientujeme do krajín globálneho juhu, sme už dávnejšie vybudovali silné väzby s akademickým prostredím v Indonézii. Do spolupráce sme zapojili viacero indonézskych univerzít a najživšie väzby máme s univerzitou v oblasti Centrálnej Jávy, so Štátnou univerzitou Semarang (UNNES), najmä s jej pedagogickou fakultou.
Táto spolupráca sa začala pred pár rokmi výmennými pobytmi učiteľov, vzájomnou účasťou na konferenciách, seminároch, spoločnými výskumnými aktivitami a kontaktmi so študentmi. Posunula sa do dlhodobého pôsobenia jedného z našich učiteľov na pozícii hosťujúceho profesora na tejto univerzite a následne sa formalizovala práve cez projekty Erasmus plus.
V súčasnosti je UNNES jedným (a jediným mimoeurópskym) partnerom v projekte Erasmus plus pre strategické partnerstvá v školskom vzdelávaní, a je aj naším partnerom v Erasmus projekte akademických mobilít. UNNES je do projektových mobilít zapojená od minulého roku, pričom sme veľmi radi, že na spoluprácu s Indonéziou sme tento rok získali ďalší projekt mobilít aj pre ďalšie univerzity z tejto krajiny, konkrétne pre Štátnu univerzitu Padang (Západná Sumatra) a Štátnu univerzitu Gorontalo (Severné Sulawesi).
Prvé mobility indonézskych partnerov sa začali práve tento rok. V januári sme štyri týždne mali na katedre školskej pedagogiky dvoch učiteľov z UNNES (z katedry vzdelávania predškolských učiteľov), a to Edyho Waluyoa a Rinu Windiarti, ktorých na trojmesačný pobyt nasledovali prvé dve indonézske študentky: Tiral a Fitria Astrid Dhica Sintya (áno, jedna z nich má jedno meno, druhá štyri, aj to je rozdiel medzi našimi kultúrami).

Indonézski študenti zažili v Trnave Slovensko a v dennom kontakte s ďalšími zahraničnými študentmi aj kusisko Európy...

Okrem kolegyne Riny bol tento pobyt pre všetkých ostatných prvým pobytom nielen v Európe, ale vôbec v zahraničí. Možnosť mobilít je pre ľudí z indonézskeho prostredia ďaleko menšou samozrejmosťou ako pre našinca. Je to výzva, ktorá nebýva častá a ktorá je jedinečnou príležitosťou na konfrontáciu s celkom inou kultúrou, iným prostredím, inými ľuďmi, inou akademickou atmosférou, určite s odlišným vzdelávacím prostredím a školským systémom, o ktorý sa indonézski kolegovia i študenti obzvlášť zaujímali. Zapojenie do programu mobilít na našej univerzite bolo zo strany indonézskych partnerov poňaté ako naozaj osobitné privilégium.
Ako hosťujúci profesor na UNNES som na druhej strane aj ja mal to privilégium a možnosť byť priamo pri výberovom konaní účastníkov mobilít, ktorí mali prísť na našu univerzitu. V porovnaní s našou situáciou záujem zo strany indonézskych študentov o mobility bol skutočne enormný. Na štyri miesta sa prihlásilo okolo päťdesiat študentov. Výber bol náročný a niekoľkokolový.
Keďže jazykom študentských mobilít je zvyčajne angličtina a ani pre indonézskych študentov nie je angličtina úplnou samozrejmosťou, prvé kolo selektovalo uchádzačov podľa stupňa zvládania tohto jazyka. Po jeho absolvovaní zostala menšia skupina uchádzačov, ktorí so zvýhodnením podľa doterajších študijných výsledkov prezentovali svoju motiváciu ísť na časť štúdia na Slovensko. To, čo človeka pri takomto rozhovore prekvapí, je motivácia spätá s rodinou. Za motiváciou indonézskeho študenta odísť ďaleko za hranice svojej krajiny nestojí len individuálna túžba po osobnom rozvoji a dobrodružstve. V pozadí je aj odkaz pre rodinu,

aby bola hrdá, že ich dieťa dosiahlo takýto úspech. Lebo ísť na čas do zahraničia je známkou úspechu. Nie individuálneho, ale úspechu celej rodiny. A tá je pripravená, ak by bolo potrebné, akokoľvek pomôcť, aby tento úspech a táto možnosť boli naplnené. Musím sa priznať, že táto motivačná väzba ma nielen prekvapila, ale vlastne aj dojala a za sklamaním tých, ktorí vo výberovom konaní neuspeli, som videl aj sklamania celých rodín.

Výber však bol objektívny a spravodlivý. A Tiral s Fitrou som pred odchodom na Slovensko pripravoval na slovenský pobyt, aby bol ich adaptačný proces čo najhladší. Lebo klimatické, geografické, kultúrne či religiózne rozdiely našich krajín sú na hranici toho, čo môže viesť ku kultúrnemu šoku. Našťastie, v negatívnom zmysle slova sa žiadny nekonal.

Tiral a Fitra strávili u nás tri mesiace: v chladných mesiacoch počnúc februárom (ktoré patria paradoxne do obdobia s názvom „letný semester“) zvládli klimatickú i kultúrnu zmenu. No čo je dôležitejšie, absolvovali vybrané kurzy pedagogických študijných programov, navštevovali materské školy a oboznámili sa s predškolským vzdelávaním v našich podmienkach, čo je pre nich ako pre študentky predškolskej pedagogiky a budúce učiteľky materských škôl v Indonézii veľkým vzdelávacím benefitom. Tak to vnímajú samy, tak mi to totiž povedali, keď som sa s nimi po ich návrate domov do Indonézie stretol.

A čo mi ešte povedali? Že sa zlepšili v angličtine, lebo tú na rozdiel od Indonézie používali u nás denne. Lebo žili v medzinárodnom prostredí a nielen že mali vyučovanie v angličtine, ale boli v dennom kontakte s ďalšími našimi zahraničnými študentmi: z Ruska, Turecka, Portugalska, Španielska. V Trnave zažili Slovensko a v Trnave zažili aj kusisko Európy. Na fyzickú Európu nebol čas, tú ľudskú európsku rozmanitosť mohli zažiť na jednom mieste a vlastne v jednej malej európskej krajine.

Nestretli sa so žiadnym odmietnutím, hoci už na pohľad sú iné. Neprekážali im ani rozdiely v stravovaní súvisiace s náboženskými zvykmi. Neveriacky pozerali len na ženy fajčiace na ulici. A voči Trnavskej univerzite majú len jednu námietku: že neposkytuje bicykle na zjednodušenie miestneho transportu pre zahraničných študentov. Potvrdzujem, je to výborná služba, ich domáca univerzita ju považuje za samozrejmú.

Tiral a Fitra urobili na našej univerzite prvé indonézske študentské stopy. Od ďalšieho akademického roka ich budú nasledovať ďalšie, nielen z ich univerzity, ale aj z ďalších pedagogických fakúlt v Indonézii. A v rámci toho istého Erasmus plus projektu mobilít sa k nim pridajú aj ďalší študenti z neeurópskych krajín, konkrétne z Kene a Čile.

Branislav Pupala
Foto: archív autora

Prechádzka jazykovým labyrintom

Úvahy o jazyku, o jeho fungovaní a prepojení s myslením nepatria len do kompetencie jazykovedcov. Jazyk ako záhadný a ešte stále neprebádaný priestor si všímajú aj psychológovia, lingvisti, sociológovia, logici – a každý z nich to robí svojským spôsobom, pričom používa výrazový aparát, ktorý má k dispozícii z tej-ktorej vednej oblasti. Marek Mikušiak, autor publikácie FILOZOFIA JAZYKA medzi logikou a psychológiou (Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2018), si pri opise naznačenej problematiky pomohol citovaním amerického logika Haskella B. Curryho, ktorý tieto problémy prirovnal k bájke o slepcoch. Šesť slepcov sa nevedelo zhodnúť na tom, ako vyzerá slon, lebo každý z nich ohmatával inú časť zvieraťa. A hoci išlo o jeden a ten istý objekt, výroky o ňom sa v každej verzii líšili.

M. Mikušiak, člen Katedry slovenského jazyka a literatúry PdF TU, predostiera problematiku úvah o jazyku cez termín „sémantické intuície“. V tejto súvislosti ukazuje, ako sú pre psycholingvistov lexikografické vysvetlenia pojmov „kruhové“ a nepresné, čo však neznamená, že nám v praxi nemôžu dobre poslúžiť. Oboznamuje nás tiež s Fregeho filozofiou a jeho logickosémantickými modelmi: pohľad na jazyk cez jeho optiku (optiku logických kategórií) ukazuje, že prirodzený jazyk je do veľkej miery idealizovaným objektom. Aj keď bol G. Frege matematik a logik (nie lingvista), ovplyvnil úvahy o jazyku a jeho teória si stále nachádza nových zástancov (a aj odporcov).

Tretia kapitola nám ponúka úvahy o prototypovej teórii, no uvažuje aj o podstate kategórií. Výstižne opisuje úsilie lingvistov (G. Lakoff, A. Wierzbicka) o definovanie niektorých pojmov, napríklad pojmu matka, pričom poukazuje na to, že „vypracovať jednu určitú definíciu pojmu *matka* znamená *„odfiltrovať všetky možné prenesené či derivované významy a vytýčiť hranice doslovného významu... teda ignorovať niektoré spôsoby použitia príslušného výrazu“* (s. 100). Vo štvrtej kapitole sú predostreté čitateľom pojmy jazykový relativizmus (reprezentovaný myšlienkami B. L. Whorfa) a jazykový univerzalizmus. Zjednodušene povedané – ide o dva názory na to, do akej miery sú jazyk a myslenie prepojené. Jazykový relativizmus predkladá dôkazy o tom, že sa v závislosti od jazyka aj „zásadne mentálne odlišujeme“ (s. 114), relativisti zasa presadzujú názor, že konkrétny jazyk myslenie neovplyvňuje (pripúšťajú len „istú“ mieru ovplyvňovania). Túto kapitolu dopĺňajú úvahy o rôznych teóriách významu (komputačná teória mysle/jazyka, reprezentačná teória významu) a o pojme mentálny jazyk.

Zaujímavú problematiku prináša aj piata kapitola publikácie, ktorá sa zaoberá sociálnou teóriou významu. Vysvetľuje sa v nej Wittgensteinov pojem „jazykové hry“, ale spomínajú sa aj pojmy „konvenčné významy“, „radikálna interpretácia“ a iné.

Pozitívne treba hodnotiť fakt, že autor sa ústretovo skláňa k čitateľovi, ktorý nemusí byť zasvätený do tajov filozofie či lingvistiky: ponúka mu totiž množstvo zrozumiteľných príkladov (často aj v jednoduchých grafických náčrtoch). Napriek tomu publikáciu nemožno nazvať ľahkým a už vôbec nie oddychovým čítaním. Určite ju však možno zaradiť medzi osožné a osobité opusy, ktoré rozšíria a zosystematizujú aktuálne úvahy o jazyku nielen jazykárom, ale aj filozofom, učiteľom a všetkým, ktorých teší objavovať...

Gabriela Magalová

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce

Vzdelávanie v oblasti vakcinácie

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce TU sa v roku 2018 stala súčasťou ERASMUS+ medzinárodného projektu EDUVAC – Vzdelávanie v kompetenciách o očkovaní, na ktorom sa zúčastnili aj univerzitné pracoviská vo Fínsku, Taliansku, Španielsku a Grécku. Hlavným cieľom projektu je podpora očkovania na celom svete a posilnenie vedomostí o ňom, ako aj postojov k nemu.

Predstavenie Slovenska a Trnavskej univerzity v Helsinkách počas medzinárodného večera

V letnom semestri sa v Helsinkách konal intenzívny kurz. Hosťujúcou univerzitou bola *Metropolia University of Applied Sciences* a kurz pozostával z prednáškových blokov. Každý deň bol venovaný inej téme a následne sa na danú tému riešili úlohy a zadania v medzinárodných skupinách. Preberali sa témy ako podrobný postup pri očkovaní, odborné poradenstvo kvalifikovaného zdravotníckeho pracovníka s pacientom, problematika antivakcinačných skupín, odporúčané očkovanie pre migrantov, žiadateľov o azyl a pre cestovateľov rozdelených podľa krajín, do ktorých sa rozhodli cestovať. Obrovským prínosom bola práve práca v medzinárodných skupinách, kde sa okrem zlepšovania jazykových zručností aj rozprávalo, ako funguje zdravotnícky systém v iných krajinách, aké epidémie sa najčastejšie vyskytujú, aké problémy riešia v zdravotníctve a ako funguje celková politika zdravotníctva z hľadiska jeho financovania. V jednotlivých krajinách boli viditeľné rozdiely, ktoré sa týkali problematiky stále prichádzajúcich migrantov najmä do Grécka a Talianska. Podujatie poskytlo skvelú skúsenosť vidieť, ako zdravotníctvo funguje v ekonomicky vyspelej krajine a akú dôležitú úlohu zohráva verejný zdravotník v poskytovaní zdravotnej starostlivosti, ktorý má väčšie pôsobenie ako na Slovensku. Intenzívny kurz EDUVAC poskytuje perfektnú skúsenosť v zlepšení vedomostí, ktoré výrazne prispievajú k osobnému aj študijnému rozvoju. Odovzdáva kvalitné a relevantné informácie, ktoré pomáhajú stať sa spôsobilými a kvalifikovanými subjektmi na podávanie vysoko kvalitnej zdravotnej starostlivosti pre celú populáciu. Na kurze v Helsinkách sa zúčastnil z našej univerzity sedemčlenný pracovný tím, v ktorom boli PhDr. Kristína Grendová, PhD., Mgr. Michaela Machajová, PhD., a študenti Vladimíra Hudáčková, Terézia Mračková, Vanesa Chebenová, Jaroslav Milan, Peter Gába.

Vanesa Chebenová

Hradecké dni sociálnej práce

V dňoch 12. – 13. septembra 2019 sa katedra sociálnej práce zúčastnila ako každý rok na medzinárodnej vedeckej konferencii Hradecké dny sociální práce. Kľúčovou témou tohto ročníka konferencie bolo Sociálne začleňovanie v kontexte sociálnej práce, čo je v súčasnosti veľmi diskutovaná a aktuálna téma nielen v sociálnej práci, ale i zámerom stratégie Európy 2020, ktorej práve sociálna inklúzia je jedna z hlavných iniciatív. Konferencia sa uskutočnila na Univerzite v Hradci Králové, ktorá bola veľmi priateľská a pohostinná k svojim účastníkom, preto sme sa v jej priestoroch cítili veľmi dobre. Pôsobili sme tam ako aktívni účastníci a prezentovali sme svoje príspevky

v sekciách: Sociálne začleňovanie v oblasti práce s deťmi a ich rodinami a *Social inclusion in the context in social work – International issues of social work* (anglická sekcia).

V úvode konferencie sme si mohli vypočuť príhovor českej ministerky práce a sociálnych vecí Jany Malačovej a prednášku PhDr. Ivana Gabala, ktorý hovoril o zmenách a vývoji sociálnej politiky za obdobie 30 rokov v Česku. Po ukončení jednotlivých sekcií nás čakal spoločenský večer v budove univerzity s pohostením a kultúrnym programom v podobe tanečno-pohybového workshopu. Z konferencie sme si odniesli množstvo cenných informácií z oblasti sociálnej práce a už teraz sa tešíme na jej ďalší ročník, kde si budeme môcť odovzdať ďalšie nové a aktualizované informácie našej práce. Mesto Hradec Králové nás taktiež veľmi očarilo, keďže historické námestie nás privítalo majestátnymi vežami, ktoré si zaslúžili náš obdiv.

Ľubica Nicolussi
Foto: autorka

Študenti ošetrovateľstva animátormi v kardiotábore

V priebehu minulosemestrálnej prázdninovej praxe sme sa my študenti ošetrovateľstva zúčastnili na kardiotábore, ktorý organizuje občianske združenie Ružová Margarétka už niekoľko rokov. Toto združenie sa venuje deťom a mladým ľuďom dlhodobo liečeným na ochorenia srdca (zväčša po niekoľkých operáciách srdca). Organizuje pre deti víkendové pobyty a taktiež každoročný dvojtýždňový tábor, na ktorom sme sa mohli zúčastniť aj my ako animátori.

Kardiotábor sa začal 29. júna 2019 v hoteli Jazmín na Duchonke. Ako animátori sme už nedočkavo čakali, aké deti k nám prídu a či vôbec dokážeme ustrážiť taký počet detí, keďže ich bolo až štyridsať. Každý doterajší tábor sa niesol v duchu nejakej rozprávky. Ten tohtoročný mal názov Valvanské kráľovstvo a deti mali za úlohu pomôcť nájsť kráľovnej časti zničeného zrkadla, a tak obnoviť kráľovstvo.

Pre deti sme pripravili zoznamovacie hry, aby sme sa lepšie spoznali. V tento deň sa deti podrobili skúške spôsobilosti a podľa výsledkov sme ich rozdelili do oddielov. Jeden oddiel tvorilo približne sedem deti a traja animátori. Deti si vyskúšali, aké je to byť bez rodičov, učili sa samostatnosti v bežných denných úkonoch. Ranné aktivity, ktoré sme si pre nich pripravili, boli zaujímavé, ale pre niektorých aj náročné, keďže kardiaci sa rýchlo zadýchajú a nevládzu. Niektoré deti v tomto prípade mohli oddychovať v izbe alebo vykonávať menej náročnú aktivitu, ako napríklad kreslenie, vyrábanie náramkov či zlepšovanie manuálnych zručností. Každý večer sa konal program spojený s opekačkou, diskotékou alebo bálom. Pre staršie deti boli pripravené nočné hry v podobe strašidelnej prechádzky lesom. Ako vidieť, zábava bola stále, deti mali najväčšiu radosť pri odovzdávaní získaných zrkadiel kráľovnej Véne či pri pasovaní za rytierov.

Pre deti boli prichystané aj prekvapenia v podobe návštevy známych osobnosti, ako sú napríklad FeroJoke, Braňo Jobus a taktiež sokoliari z Košíc. Zúčastnili sme sa na dvoch výletoch. Navštívili nás aj pedagógovia z katedry ošetrovateľstva, ktorí pre deti pripravili aj malé darčeky a zapojili sa do programu.

Tábor nám poskytol novú skúsenosť s deťmi, ktoré nie sú hospitalizované, ale aj napriek tomu trpia vážnou chorobou. Na záver môžeme skonštatovať, že tábor dopadol nad naše očakávania. Do budúcnosti chceme s OZ Ružová Margarétka naďalej spolupracovať. *(ko)*

Pre deti sme pripravili zoznamovacie hry

Malí kardiaci na výlete

Právnická fakulta

Letná škola medzinárodného práva po piaty raz

Právnická fakulta TU bola spoluorganizátorom už V. ročníka úspešnej Letnej školy medzinárodného práva, ktorá sa uskutočnila v dňoch 1. – 5. júla 2019 na pôde Univerzity Komenského v Bratislave. Hlavným organizátorom bola Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo spolu s Právnickou fakultou UK v Bratislave, Právnickou fakultou Trnavskej univerzity v Trnave a Právnickou fakultou Univerzity Karlovej v Prahe. Projekt zaujal a aktívne sa na ňom zúčastnilo 35 talentovaných študentov a študentiek zo Slovenska a Čiech, s ktorými sa podelilo o svoje odborné znalosti a praktické skúsenosti 18 lektorov a lektoriek, vrátane takých odborníkov ako predseda Komisie OSN pre medzinárodné právo, právny poradca NATO, právna poradkyňa OBSE, verejná ochrankyňa práv či poradca prezidentky pre zahraničnú politiku.

Letnú školu medzinárodného práva netvoria len klasické prednášky, ale jej každoročnou súčasťou je aj praktické zadanie pre študentov, zamerané na zdokonaľovanie právnických zručností, ako sú negociácie, práca v tíme, rozhodovacie schopnosti, hľadanie prienikov, aplikácia medzinárodného práva v medzinárodných vzťahoch, ale aj prezentačné schopnosti. Tento rok sa praktické zadanie týkalo práce Bezpečnostnej rady OSN. Študenti sa tak na týždeň stali predstaviteľmi členských štátov BR OSN, ktorých úlohou bolo nájsť riešenie aktuálnej bezpečnostnej situácie v Ománskom zálive. Po naštudovaní individuálnych inštrukcií intenzívne pracovali na zadaní v rámci rôznych stretnutí či vzájomných konzultácií, po ktorých nasledovali neformálne konzultácie všetkých členov BR OSN. Na záver týždňa sa uskutočnilo simulované rokovanie Bezpečnostnej rady OSN, spojené s hlasovaním o návrhu rezolúcie predloženej USA.

Študenti si počas akademického týždňa vypočuli prednášky týkajúce sa povahy práce a skúseností z činnosti tak Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, resp. ČR, ako aj zastupiteľských úradov či stálych misií daných štátov, pri ktorých sa sústredili najmä na úlohu a náplň práce právnych poradcov. Systém práce Komisie OSN pre medzinárodné právo a jeho aktuálne témy a výzvy ozrejmil študentom prof. Pavel Šturma z UK v Prahe, ktorý tento rok danej inštitúcii predsedá a patrí medzi významných svetových internacionalistov.

Tento rok sa opätovne podarilo zabezpečiť aj zahraničných lektorov, ktorí v rámci svojich príspevkov priblížili študentom témy vychádzajúce z pracovného zamerania. Ralan Hill z Veľvyslanectva USA v SR sa zameral na vybrané aspekty zahraničnej politiky Spojených štátov, študentov v rámci diskusie zaujímali aj súčasný stav americko-ruských vzťahov a blížiace sa prezidentské voľby v USA.

Systém práce Komisie OSN pre medzinárodné právo a jeho aktuálne témy a výzvy ozrejmil študentom prof. Pavel Šturma z Univerzity Karlovej v Prahe

Právna poradkyňa Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (ktorej v súčasnosti Slovensko predsedá) Lisa Tabassi priblížila neľahké právne výzvy spojené s právnym statusom organizácie. Anglicky hovoriacich lektorov doplnil už druhý rok právny poradca NATO Steven Hill, ktorého vystúpenie malo opäť vynikajúce ohlasy medzi účastníkmi a vo svojom príspevku sa zameral na prácu právneho poradcu v medzinárodnej organizácii a priblížil najväčšie výzvy, ktorým aliancia čelí.

Študentov zaujala aj verejná ochrankyňa práv Mária Patakyová, ktorá sa zamerala na problematiku rovnosti v práve na súkromný a rodinný život so zameraním aj na práva členov LGBTI komunity v kontexte medzinárodných ľudskoprávnych štandardov.

Medzi aktuálne problematické otázky v súčasnom medzinárodnom práve, ktoré boli súčasťou programu letnej školy, patria aj otázky migrácie a kybernetických útokov a s tým spojená kybernetická bezpečnosť, stále aktuálne diplomatické výsady a imunity a ich využívanie zo strany oprávnených osôb. Lektori oboznámili študentov aj s otázkami týkajúcimi sa diplomacie, špionáže, humanitárneho práva, zahraničnej politiky, Medzinárodného trestného súdu i významného postavenia najmä slovenských, ale aj českých internacionalistov pri vzniku Spoločnosti národov či OSN.

Dagmar Lantayová

Deti v právnych dokumentoch Európskej únie

V dňoch 24. – 25. mája sa na pôde Katolíckej univerzity v Lubline konala ďalšia z cyklu medzinárodných vedeckých konferencií, ktorých hlavným organizátorom je Právna sekcia Poľskej akadémie vied a spoluorganizátorom aj Právnická fakulta TU v Trnave spolu s Fakultou práva, kánonického práva a verejnej správy KUL, Právnickou fakultou Marie Curie Sklodowskej v Lubline, Právnickou fakultou Štátnej univerzity vnútorných záležitostí v Ľvove, Nadácie Poľskej akadémie vied, Spolkom absolventov a priateľov Fakulty práva, kánonického práva a verejnej správy KUL. Tohtoročnou témou lublinskej konferencie bola téma *Children's Legal Safety in Democratic Countries in the European Integration Process: Poland, Slovakia, Ukraine, Germany*. Cieľom konferencie bolo posúdiť právne postavenie bezpečnosti detí v právnych dokumentoch a nariadeniach krajín Európskej únie a krajín strednej a východnej Európy.

M. M.
Foto: Michaela Moravčíková

Predsednícky stôl lublinskej konferencie o právnom postavení detí

Financovanie cirkví – interakcie kánonického a konfesného práva

Ústav pre právne otázky náboženskej slobody Právnickej fakulty Trnavskej univerzity a Katedra verejného a ústavného cirkevného práva Fakulty práva, kánonického práva a verejnej správy Katolíckej univerzity v Lubline dlhodobo spolupracujú v oblasti vedeckého výskumu, najmä vo sfére konfesného a kánonického práva. Spoločne organizované vedecké podujatia alebo podujatia jednotlivých pracovísk sa obyčajne konajú na akademickej pôde Trnavskej univerzity a Katolíckej univerzity v Lubline. V lete 2019 obe vedecko-pedagogické pracoviská s vďačnosťou prijali ponuku na možnosť stretnúť sa na „polceste" na východnom Slovensku a usporiadať vedecké podujatie v obradnej sieni obce Kapušany neďaleko Prešova a umožniť tak širšiu diskusiu aj s akademickou obcou a špecialistami z tohto regiónu.

Medzinárodná vedecká konferencia Financovanie cirkví – interakcie kánonického a konfesného práva sa uskutočnila 27. júla 2019. Pred začiatkom vedeckého programu sa konala rímskokatolícka svätá omša, ktorú celebroval doc. Jozef Marčin. Kazateľom bol profesor Miroslaw Sitarz, ktorý v homílii jednak reflektoval dielo Cyrila a Metoda a taktiež priblížil poslanie novovzniknutého hnutia *Europa Christi*. Po skončení liturgie nasledovala malá slávnosť v exteriéri, počas ktorej si účastníci pripomenuli život a dielo v poradí dvadsiateho rektora historickej Trnavskej univerzity, jezuitu Gabriela Kapiho, rodáka zo šľachtickej rodiny z Kapušianskeho hradu, a položili kyticu k jeho pamätníku. Všetkých účastníkov konferencie privítali doc. Jozef Marčin, starostka Kapušian Dr. Slávka Guteková, prof. Miroslaw Sitarz, vedúci lublinskej katedry, a Dr. M. Moravčíková, riaditeľka trnavského ústavu. Nasledovali prednášky venované ekonomickým otázkam v kánonickom práve, súvisiacim najmä s reformami pápeža Františka v oblasti majetkového práva Svätej stolice, kompetenciami a činnosťami cirkevných kolegiálnych orgánov v oblasti majetkového práva a súvisiacimi aspektmi, ktoré je potrebné riešiť v rámci noriem kánonického práva a rozhodovania o cirkevnom majetku. Nemenej závažným bol diskutovaný okruh tém o financovaní cirkví a náboženských spoločností zo štátneho rozpočtu či z iných zdrojov, prednáška o novom návrhu zákona o podpore činností cirkví a náboženských spoločností a prebehnuvšom medzirezortnom pripomienkovom konaní, ako aj o výhľadoch spolupráce štátov a cirkví v sledovanej oblasti. Tretia časť konferencie sa koncentrovala na ekonomicko-právny rámec činnosti náboženských organizácií, daňovú problematiku a kontrolnú činnosť. Živá diskusia podčiarkla aktuálnosť témy a odkryla celý diapazón konkrétnych otázok, na ktoré musia odpovedať farnosti a ďalšie zložky cirkevnej štruktúry v oblasti majetku a financií.

Účastníci vedeckej konferencie položili kyticu kvetov k pamätníku rektora historickej Trnavskej univerzity Gabriela Kapiho, rodáka z Kapušianskeho hradu

Michaela Moravčíková
Foto: Mária Majirská

Teologická fakulta

Periodiká Teologickej fakulty Trnavskej univerzity

Teologický časopis

Teologický časopis je periodikom Teologickej fakulty Trnavskej univerzity od roku 2003, keď úrad dekana zastával prof. Ladislav Csontos, SJ. Aj keď sa fakulta dovtedy podieľala na vydávaní dvoch zahraničných odborných teologických časopisov – *Studia Theologica* v Olomouci a *Theologia Bogoslovie* v Poznani, vlastné periodikum ešte nemala.

Univerzita je prirodzeným miestom fundovaného dialógu, a tak pocit potreby odborného časopisu, ktorý by aj na Slovensku poskytol platformu na odovzdávanie teologických názorov, bol prirodzený. Dobre to vystihol vtedajší dekan fakulty, keď hovoril o cieli Teologického časopisu v jeho úvodnom čísle: *„Teologický časopis by mal poskytnúť široký priestor pre diskusiu teologických otázok v duchu koncilovej otvorenosti, ochoty vzájomne sa počúvať a hľadať odpovede“*.

Keďže Teologická fakulta Trnavskej univerzity je katolíckou inštitúciou, diskurz prebiehajúci v periodiku bol do značnej miery vymedzený názormi katolíckych teológov. Pri rastúcej potrebe odborne fundovaného ekumenického dialógu sa však v roku 2012 diskusia rozšírila aj o pohľady evanjelických a evangelikálnych teológov, ktorí sú v súčasnosti zastúpení aj v redakčnej rade. Teologický časopis bol doplnený o podnázov Fórum pre kresťanský dialóg

Peter Bielik (Teologická fakulta TU): Chrám (snímka zo študentskej fotosúťaže LET(O)_2019)

a na Slovensku je to zatiaľ jediné teologické periodikum poskytujúce ekumenickú platformu pre dialóg.

Teologický časopis ako recenzovaný odborný časopis vychádza dvakrát ročne a zároveň je voľne prístupný na online stránke teologickej fakulty, kde sú v PDF formáte prístupné všetky čísla od jeho založenia v roku 2003: http://tftu.sk/teologickycasopis.

Studia Aloisiana

Už desiatym rokom vychádza na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity časopis *Studia Aloisiana*. Časopis vznikol transformáciou fakultnej ročenky a od svojho vzniku v roku 2010 vychádza štyrikrát ročne. Zameraný je najmä na aktuálne otázky z rozhrania filozofie a ďalších humanitných, spoločenských, ale aj prírodných vied. Nezameriava sa primárne na jednu oblasť filozofického výskumu, ale dáva prednosť štúdiám, ktoré sú charakteristické interdisciplinárnym výskumom v oblastiach, akými sú psychológia, sociológia, politológia, kognitívne vedy, história, ekonómia a prírodné vedy.

Obsahom časopisu sú teda prevažne články, ktoré dokážu preklenúť partikulárne zameranie jednotlivých vedných odborov a majú potenciál prebudiť záujem o interdisciplinárne riešenie problémov. Časopis je otvorený širokému spektru autorov nezávisle od ich myšlienkovej orientácie a podporuje kritickú diskusiu.

Studia Aloisiana vychádza v printovej forme, ale celý jej obsah je aktuálne uverejňovaný aj na webovej stránke http://studiaaloisiana.tftu.sk/. Čitateľ tu bezplatne nájde nielen aktuálne číslo časopisu, ale aj jeho kompletný archív, informácie o redakčnej rade, pokyny pre autorov a etický kódex.

Aktívnou prácou sa postupne podarilo začleniť časopis do viacerých databáz (napr. ERIH PLUS, CEEOL, EBSCOhost) a v súčasnosti pokračujeme v ďalšom evaluačnom procese. Aj vzhľadom na svoje interdisciplinárne zameranie má časopis potenciál spájať publikačnú činnosť autorov zo všetkých fakúlt našej univerzity a vytvára tak priestor nielen na oboznamovanie sa s prácou kolegov, ale aj na vzájomnú spoluprácu a prekračovanie hraníc jednotlivých vedných disciplín.

Miroslav Karaba
šéfredaktor

Ocenení študenti z fotosúťaže LET(O)_2019

Najúspešnejší účastníci 6. ročníka fotografickej súťaže pre denných študentov Trnavskej univerzity LET(O)_2019 sú známi. Porota, ktorá pracovala v zložení Mgr. et MgA. Roman Gajdoš, PhD., a MgA. Štefan Blažo, PhD., z Katedry pedagogiky výtvarného umenia Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity, určila za víťaza Kristínu Garaiovú z Pedagogickej fakulty TU (uverejňujeme ju na 1. strane obálky). Druhú cenu získala Alexandra Nevolná (Právnická fakulta TU) za snímku Singapúr a tretiu cenu Veronika Hrdlicová (Pedagogická fakulta TU). Úspešným súťažiacim blahoželáme. K najlepším prácam v súťaži patrili aj fotografie Petra Bielika (Teologická fakulta TU), Evy Kláry Krajčíkovej (Pedagogická fakulta TU), Jany Sadloňovej (Pedagogická fakulta TU), Sabíny Repčíkovej (Filozofická fakulta TU) a Evy Talárovej (Pedagogická fakulta TU).

Z. M.

1

1. Alexandra Nevolná (Právnická fakulta TU), Singapúr (2. cena)

2. Veronika Hrdlicová (Pedagogická fakulta TU): Bez názvu (3. cena)

3. Jana Sadloňová (Pedagogická fakulta TU): Bez názvu

4. Peter Bielik (Teologická fakulta TU): Rebrík

2

3

4

Z dejín medicínskeho vzdelávania na Trnavskej univerzite v Trnave (I. časť)

Založenie a profil Lekárskej fakulty historickej Trnavskej univerzity

Lekárska fakulta (*facultas medicae*) vznikla ako posledná z fakúlt historickej Trnavskej univerzity – 134 rokov po založení univerzity v roku 1635 a 102 rokov po zriadení právnickej fakulty (1667). Pôvodné zameranie Trnavskej univerzity bolo orientované na výchovu kňazského dorastu s cieľom rekatolizácie Uhorska, zriadenie právnickej fakulty vyplynulo z potreby vzdelaných úradníckych kádrov. Keďže bol nedostatok lekárov a za štúdiom medicíny museli záujemcovia odchádzať do cudziny, požiadavka otvoriť v Trnave aj lekársku fakultu sa stala aktuálnou.

Koncom 40. rokov 18. storočia došlo k reforme štúdia na Lekárskej fakulte Viedenskej univerzity podľa vzoru fakulty v holandskom Leidene, kde pred svojím príchodom do Viedne pôsobil inšpirátor reforiem Gerhard van Swieten (*1700, Leiden – †1772, Viedeň), ríšsky protomedikus (hlavný lekár v habsburskej monarchii) a osobný lekár vladárky Márie Terézie. Reforma sa týkala organizácie štúdia, zavedenia nových študijných a výskumných praktík v novozriadených laboratóriách, uplatnenia prírodných vied, najmä chémie a botaniky, ako aj vyučovania a klinickej praxe vo viedenskej všeobecnej nemocnici.

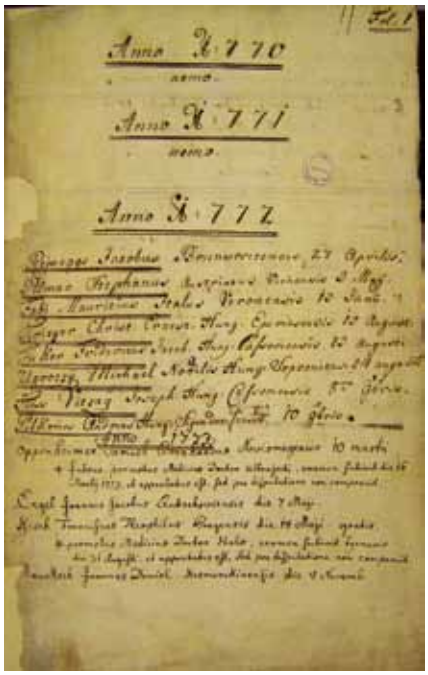

Matrika študentov medicíny a záujemcov o získanie doktorátu na lekárskej fakulte z rokov 1770 – 1773

Pôvodné pečatidlo lekárskej fakulty z roku 1772

Panovníčka Mária Terézia, podnietená úspechom reforiem na Viedenskej univerzite, v intimáte (listina oznamujúca rozhodnutie vyššieho orgánu, nariadenie) z 9. novembra 1769 vyhlásila svoje rozhodnutie prikročiť k reformám na Trnavskej univerzite a podľa vzoru Viedenskej univerzity doplniť ju o lekársku fakultu. Jezuitská univerzita bola v zmysle tejto reformy vlastne „poštátnená“, pretože bola podriadená dohľadu panovníčky, čím sa obmedzila tradičná univerzitná autonómia. Univerzitu spravoval panovníčkou menovaný riaditeľ s kolégiom ustanovených riaditeľov jednotlivých fakúlt. Tento zbor zastupoval univerzitu vo vzťahu k panovníčke, vláde a centrálnej administratíve a riadil činnosť celej univerzity. V Trnave na rozdiel od Viedne, kde akademické funkcie pre nedostatok takýchto odborníkov zastávali externí odborníci, volili do funkcií predovšetkým profesorov fakúlt. Funkcia volených akademických hodnostárov – rektor, prorektori a dekani – zostala bez významnejších právomocí a bola najmä reprezentačná, napríklad pri univerzitných slávnostiach.

Patrónom lekárskej fakulty bol evanjelista sv. Lukáš, ktorý je patrónom lekárov, zdravotníkov, ale aj maliarov. Evanjelista Lukáš, autor dvoch kníh Nového zákona – Evanjelia podľa Lukáša a Skutkov apoštolov, žil v 1. storočí, pochádzal z Antiochie v Sýrii a bol lekárom. Sprevádzal sv. Pavla na jeho apoštolských cestách. Sviatok sv. Lukáša sa svätí 18. októbra.

Fakulta začala svoju činnosť 7. novembra 1770, začiatok prednášok bol stanovený na 29. novembra. Aj napriek nízkemu počtu záujemcov boli vytvorené podmienky na riadne vyučovanie. Nevyhovujúce bolo umiestnenie katedier na rôznych miestach, ale prednášky sa konali podľa programu. Až v máji 1772 sa fakulta presťahovala do vlastnej budovy (v ktorej dnes sídli Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity). Prvým dekanom lekárskej fakulty sa stal profesor Adam Ignác Prandt.

Za prvého riaditeľa lekárskej fakulty menovala panovníčka mestského lekára v Trnave Jána Gilga z Gilgenburgu, pôvodom z Moravy, absolventa viedenskej lekárskej fakulty z roku 1754, ktorý dôverne poznal novú organizáciu a pedagogickú prax na tejto fakulte. Do dejín fakulty sa zapísal ako jej úspešný riaditeľ. Aj keď Lekárska fakulta Trnavskej univerzity mala byť zrkadlovým obrazom viedenskej fakulty, čiastočne sa líšila. Mala päť katedier, kým viedenská len štyri, profesori zastávali nielen akademické funkcie, ale boli aj examinátormi pri rigoróznych skúškach, čo vo Viedni vykonávali externí profesori. K výberu profesorov pre Trnavu ríšsky protomedicus Gerhard van Swieten pristupoval s plnou zodpovednosťou. Vybral a odporučil päť ambicióznych mladých lekárov, absolventov Lekárskej fakulty Viedenskej univerzity, ktorí spĺňali všetky predpoklady, a panovníčka ich vymenovala.

Lekárska fakulta mala tri katedry teoretických predmetov (*institutiones medicae*): katedru anatómie, katedru patológie, fyziológie a farmakológie (*materia medica*) a katedru botaniky a chémie, a dve katedry klinických predmetov (*praxeos*): katedru inter-

ného lekárstva a katedru chirurgie, pôrodníctva a očného lekárstva.
V rámci teoretických lekárskych vied bola samostatná katedra pre anatómiu, ktorá bola základom pre poznávanie ľudského tela. Náplňou ďalšej katedry boli teoretické lekárske vedy – fyziológia, patológia a farmakológia. Tretia katedra vyučovala prírodovedné predmety, chémiu a botaniku v rozsahu potrebnom pre lekárske a farmaceutické požiadavky. Samostatná katedra vnútorného lekárstva oboznamovala poslucháčov s teoretickými poznatkami o vzniku chorôb a ich liečení so zameraním na lekársku prax. V rámci katedry chirurgie sa prednášalo aj pôrodníctvo a očné lekárstvo. Každá katedra mala vlastného profesora.
Prednášky sa konali pravidelne od 1. novembra do 8. septembra nasledujúceho roka. Vyučovalo sa každý deň okrem nedele a štvrtka, podľa presne určeného rozvrhu. Vlastné prednášky, presnejšie povedané čítania (*praelectiones*), sa konali vo vyučovacom jazyku univerzity – v latinčine. Prebiehali tak, že profesor predčítal látku z odborných učebníc určených pre každý predmet, ktoré sa používali na viedenskej lekárskej fakulte. Vyučujúci sa nesmel odchýliť od textu učebnice. Študijný ani skúšobný poriadok nepredpisoval, aký čas je potrebný na osvojenie si vedomostí. Záverečné rigorózne skúšky sa skladali z teoretických lekárskych predmetov, liečenia a chirurgickej praxe. Absolventi vypracovávali aj inauguračné dizertácie na tému z oblasti lekárskych alebo prírodných vied, ktoré sa na fakulte prednášali. Dizertáciu obhajoval absolvent na akademickej pôde vo verejnej dišpute s oponentmi. Po úspešnej obhajobe získal študent právo na udelenie hodnosti doktora medicíny alebo hodnosti licenciátu, čo oprávňovalo na výkon lekárskej praxe.
Radikálnu zmenu v štúdiu medicíny po úmrtí G. van Swietena pripravil nový ríšsky protomedicus Anton von Störck (*1731, Saulgau – †1803, Viedeň), keď vydal v roku 1775 študijný poriadok, ktorý umožnil profesorom prednášať slobodne podľa vlastného uváženia a napísať aj vlastné učebnice, ktoré podliehali schváleniu riaditeľa univerzity. Zaviedol povinné päťročné štúdium medicíny, ktoré dovtedy nemalo časové obmedzenie. Ponechal pôvodnú koncepciu štúdia, ale rozčlenil odbory do jednotlivých ročníkov. V prvom ročníku sa prednášala anatómia, botanika a chémia, v druhom ich pokračovanie a fyziológia, v treťom patológia a farmakológia. V ďalších ročníkoch boli teoretické predmety a praktická medicína, v štvrtom interné, v piatom chirurgické disciplíny. Týmto sa chirurgia zrovnoprávnila s ostatnými medicínskymi odbormi.
Nový študijný poriadok upravil aj záverečné skúšky. Skúšobná látka sa rozdelila do dvoch rigoróznych skúšok. Po ich zložení dostal kandidát najmenej trojmesačnú lehotu na vypracovanie a vytlačenie dizertácie a prípravu na dišputu, na ktorej sa zúčastnili profesori fakulty. Po úspešnom obhájení dizertačnej práce nasledovala promócia kandidáta. Na promócii sa zúčastnil rektor, kancelár univerzity, dekani všetkých fakúlt a fakultný notár. Promótorom bol príslušný profesor fakulty. Týmto aktom sa na nového doktora preniesli všetky práva a výsady doktorskej hodnosti a zaradili ho do stavu honorácie. Tí, ktorí neboli šľachtického alebo meštianskeho pôvodu, sa vyčlenili z poddanského stavu.

Bohumil Chmelík

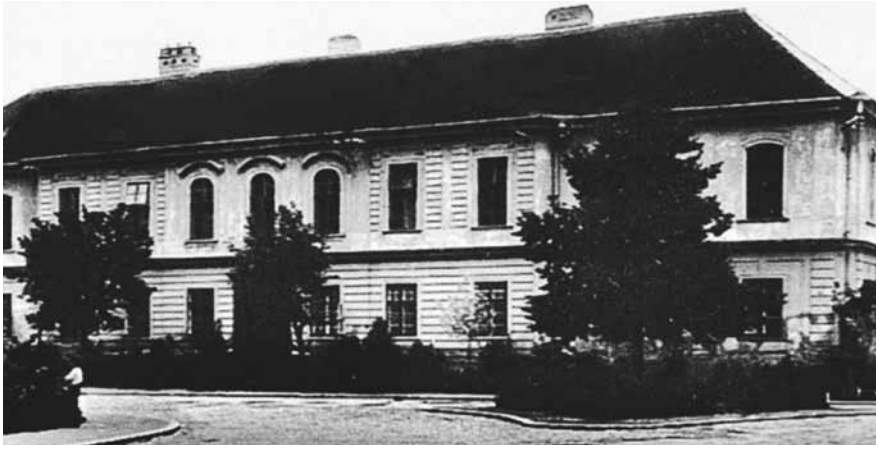

Historická fotografia budovy Lekárskej fakulty Trnavskej univerzity, v ktorej od roku 2002 sídli Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce obnovenej Trnavskej univerzity

Dostupná literatúra:
KOPECKÝ, Štefan. Lekárska fakulta 1769 – 1777. In ŠIMONČIČ, Jozef – HOLOŠOVÁ, Alžbeta (eds.). *Dejiny Trnavskej univerzity 1635 – 1777/1992 – 2010*. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2010, s. 129 – 153.

Diplom magistra chirurgie Leopolda Hannowiza z Rakúska, absolventa Lekárskej fakulty Trnavskej univerzity v roku 1776

Verejné zdravotníctvo v sústave študijných odborov

Horúce letné dni zapríčinili, že ľudia sa venovali predovšetkým vode a slnku a nevšimli si, že 22. júla 2019 bola uverejnená vyhláška číslo 244 Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky o sústave študijných odborov Slovenskej republiky. Po prvýkrát v krátkej histórii verejného zdravotníctva na Slovensku dokument priznáva tomuto odboru samostatnosť. Pokúsime sa ozrejmiť, prečo to my učitelia verejného zdravotníctva na Fakulte zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity považujeme za významnú zmenu.

Verejné zdravotníctvo (presnejšie zdravie verejnosti, či *public health*) je rovnako ako zdravie jednotlivca súčasťou zdravotníckych vied. Navyše verejné zdravotníctvo rieši zdravie populácie, pokiaľ klinické odbory – všeobecné lekárstvo a ošetrovateľstvo sa zaoberajú primárne zdravím jednotlivca. V neposlednom rade je verejné zdravotníctvo primárne orientované na prax. V rámci zdravotníctva sa vykonáva štátny zdravotný dozor prostredníctvom inštitúcií (úrady verejného zdravotníctva), ktoré pôsobia v okresoch, krajoch a na celoštátnej úrovni. Tu všade je priestor pre odborníkov vo verejnom zdravotníctve.

Pôsobenie absolventov štúdia verejného zdravotníctva sa okrem načrtnutých oblastí rozširuje napríklad do zdravotníckych zariadení, kde dozerajú nad bezpečnosťou pacienta a kvalitou poskytovanej zdravotníckej starostlivosti. Pokiaľ sa študent medicíny učí, ako rozpoznať, predchádzať chorobe a liečiť chorého jednotlivca, študent verejného zdravotníctva sa učí, ako rozpoznať, predísť ochoreniam a liečiť celé skupiny obyvateľstva. Používa na to podobné prostriedky ako medik, teda diagnostikuje použitím postupov najmä epidemiológie, snaží sa ochoreniam predchádzať najmä posilňovaním a ochranou zdravia, ale i aktívne zasahovať – liečiť napríklad úpravou pracovného prostredia, diéty či vyhlásením karantény. Niektoré z postupov prežili storočia, napríklad karanténa sa používala pri ochrane miest pred morovou nákazou. Iné sú novodobé, snažia sa zmeniť zaužívané prístupy skupín ľudí k životospráve, napríklad vylúčiť fajčenie, znížiť spotrebu tukov a cukrov, zvýšiť pohyb. Aktuálna je ochrana pred nežiaducimi udalosťami a nákazami v zdravotníctve štandardnými postupmi pri operáciách či práci s katétrami a aktívnym vyhľadávaním zdravotnou starostlivosťou spôsobených infekcií. Predmetom zvýšeného záujmu sú detská populácia, seniori, ako aj znevýhodnené skupiny obyvateľov. Vymenované skutočnosti poskytujú dostatočné množstvo dôvodov, prečo bolo potrebné postaviť štúdium verejného zdravotníctva na úroveň študijného odboru všeobecné lekárstvo.

Štúdium verejného zdravotníctva zasahuje celú oblasť poznania o zdraví jednotlivcov, ktorí tvoria populáciu v jej zdraví a chorobe. Rovnako ako všeobecné lekárstvo aj verejné zdravotníctvo pozná postupy predchádzania chorobám (podpora a ochrana zdravia, ako aj predchádzanie vzniku ochorení, napr. očkovanie), diagnostiky (spoznávanie príčin ochorení, napr. epidemiologickou metódou či laboratórnymi dôkazmi), liečby (karanténa, opatrenia v potravinárstve, priemysle, životnom prostredí). V populácii čelí demografickým zmenám. Navyše pristupuje faktor globalizácie s dosahmi na zdravie jednotlivca a spoločnosti, nevynímajúc problematiku globálnych ohrození a možného teroristického útoku. Postupy klinickej epidemiológie (súčasť verejného zdravotníctva) sa stali základom rozvoja klinickej medicíny (medicína založená na vedeckých dôkazoch), prakticky všetko vedecké bádanie v klinickej medicíne obsahuje aspoň časť z metodológie rozvíjanej vo verejnom zdravotníctve. To boli ďalšie dôvody na ukotvenie verejného zdravotníctva ako samostatného študijného odboru.

Snaha o bezpečnosť pacienta (ochrana pred ochoreniami spojenými s výkonom zdravotnej starostlivosti), o kvalitu zdravotnej starostlivosti, ochranu zdravia na pracovisku atď. je základom moderne chápaného verejného zdravotníctva v celom rozvinutom, ale aj rozvíjajúcom sa svete. Výsledkom je nárast aktívnej dĺžky života veľkej časti obyvateľov sveta, Slovensko nevynímajúc. Navyše Slovensko neustále zaostáva v očakávaných rokoch života v zdraví za vývojom v krajinách Európskej únie aj napriek tomu, že ekonomická a sociálna situácia obyvateľov sa zlepšuje.

Nakoniec ponechávame na zváženie aj historické konotácie. Pripomeňme si, že absolvent Lekárskej fakulty na Trnavskej univerzite Dr. Teofil Zachariáš Huszty, prírodovedec, prešporský mestský lekár a priekopník očkovania detí proti kiahňam, v Prešporku (dnes Bratislava) vydal v roku 1789 knihu s názvom *Diskurs über die medizinische Polizei (Rozprava o zdravotnej polícii*). Výsledkom bolo aj zriadenie katedry zdravotnej polície na lekárskej fakulte v Pešti. Zároveň si musíme uvedomiť, že ľudský vek sa začal predlžovať súbežne s rozvojom zdravých podmienok života, či to bol rozvoj komunálnej hygieny alebo nástup očkovania, alebo rozvoj a ochrana zdravia spoločnosti. Po druhej svetovej vojne v rámci Československa ako hlavná vzdelávacia inštitúcia pôsobila celorepubliková hygienická fakulta. Po roku 1989 ju nahradilo vysokoškolské štúdium verejného zdravotníctva v Bratislave, Trnave, Nitre, Martine, Banskej Bystrici, Ružomberku a Košiciach. Zamestnanosť absolventov je pomerne vysoká a ich potreba stúpa súbežne s odchodom

hygienikov z pracovísk do dôchodku a otváraním nových pracovných pozícií v nemocniciach, zdravotných službách, priemysle a potravinárstve. V Európskej únii rastie počet inštitúcií, ktoré učia verejné zdravotníctvo na vysokoškolskej úrovni, sú združené v ASPHER (Asociácia škôl verejného zdravotníctva v Európe).
Slovensko by mohlo byť hrdé, že tento odbor už má vo svojej sústave vzdelávania viac ako 20 rokov a od tohto roku ako samostatný študijný odbor. Posilnenie výučby verejného zdravotníctva aj tým, že sa mu priznalo primerané postavenie medzi študijnými odbormi, prispeje významnou mierou k riešeniu závažných problémov zdravia verejnosti v Slovenskej republike. Očakávame, že táto skutočnosť sa postupne prejaví aj v raste kvality zdravia a života slovenskej spoločnosti. Zásluhou obetavej práce viacerých pracovníkov Katedry verejného zdravotníctva FZaSP TU za podpory zainteresovaných na univerzite sa podarilo upevniť základy ďalšieho rozvoja tohto odboru. Patrí im za to nielen naša vďaka.

Martin Rusnák
Viera Rusnáková

Univerzitná vila v Bielom Kostole

Obec Biely Kostol sa nachádza na pravom brehu potoka Parná, v ostatných rokoch sa domy obce približujú trnavskej zástavbe. Dejiny obce sú úzko späté s históriou Trnavy. V roku 1244 kráľ Belo IV. trnavským hosťom pridelil zem zvanú Parná, o ktorej historici predpokladajú, že to bola zem neskoršieho Bieleho Kostola. V súpise pápežských desiatkov sa nazýva *Alba Ecclesia* – Biely Kostol. Neskôr mala obec zaužívaný slovenský názov Bíly Kostel. Žili tu najmä chudobní roľníci, obrábajúci rozsiahle polia. V minulosti život obce významne ovplyvnila výstavba jezuitskej rezidencie.
Medzi historické budovy historickej Trnavskej univerzity patrí aj Vila v Bielom Kostole, nazývaná *Albanum* – podľa jezuitskej vily neďaleko Ríma. Sem vo voľných dňoch chodievali univerzitní profesori, jezuitskí misionári, ale aj študenti regenerovať svoje sily v príjemnom prostredí mimo trnavských priestorov univerzity. Na okraji rozsiahleho dubového lesa bolo rekreačné zariadenie *Villa atque castellum Albanum* s troma záhradami a farmou.
Začiatkom 17. storočia bol Biely Kostol majetkom rodu Esterháziovcov, ktorí ho v roku 1630 darovali Spoločnosti Ježišovej. Jezuiti pôvodnú budovu radikálne prestavali súčasne so stavbou univerzitného kostola pod vedením Petra Spazza. Už v roku 1636 slúžil objekt svojmu poslaniu. Štvorkrídlová monumentálna rezidencia s dvoma podlažiami a arkádovými chodbami, smerovanými do vnútorného nádvoria, má kamenný vstupný portál. Zriadené boli izby na pohodlný pobyt, jedáleň, kuchyňa. K severnému krídlu bola pristavaná rozsiahla súkromná kaplnka, ktorej polygonálny uzáver vystupuje z fasády. Kaplnka, dlhá 10 m, široká 5 m a vysoká 6 m, s troma oltármi, chórom a lavicami po oboch stranách bola obložená drevom a nechýbali všetky potrebné bohoslužobné a liturgické predmety. Kaplnku 21. septembra 1650 konsekroval Martin Tarnóci, čanádsky biskup. Zasvätená bola sv. Kozmovi a sv. Damiánovi, oltárny obraz svätcov dostala kaplnka v roku 1672. V období povstania Františka Rákociho povstalecké armády objekt zničili, v roku 1719 ho dal opraviť rektor P. Vavrinec Topolčáni. V roku 1773, po zrušení Spoločnosti Ježišovej, majetok od správy Uhorskej kráľovskej komory odkúpil rod Brunšvikovcov z Dolnej Krupej. Dnes je budova, nazývaná kaštieľ, používaná ako kultúrny a spoločenský dom a kancelárie. Kaplnka je v dezolátnom stave a využíva sa na profánne účely.
Patróni univerzitnej kaplnky, bratia-dvojičky Kozma a Damián, vyštudovali lekárstvo a nezištne poskytovali liečbu. Pôsobili v prvej polovici 3. storočia v Sýrii. Zomreli mučeníckou smrťou. Sú patrónmi chorých, lekárov a zdravotníkov.
Obnovenie univerzitnej Kaplnky svätých Kozmu a Damiána v Bielom Kostole je výzvou pre našu univerzitu, ako aj výzvou pre Spoločnosť Ježišovu. Trnavská univerzita by mala svoju viacúčelovú kaplnku, ako aj svoju hodovú slávnosť na sviatok patrónov dňa 26. septembra.

Literatúra:
Súpis pamiatok na Slovensku. Bratislava 1967; *Dejiny Spoločnosti Ježišovej na Slovensku*. Dobrá kniha, 1990; *Dejiny Trnavskej univerzity*. Trnava 2010; *Krása stará a nová, sakrálne pamiatky Bieleho Kostola*. Trnava 2016.

Bohumil Chmelík

Bývalá univerzitná Kaplnka sv. Kozmu a sv. Damiána v Bielom Kostole

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce sa prezentovala v Srbsku

V dňoch 12. – 15. augusta 2019 sa študijná prodekanka doc. PhDr. Silvia Puteková, PhD., a vedúca študijného oddelenia Mgr. Dušana Horváthová spolu s Bc. Orianou Krajčik zúčastnila pracovnej cesty v Srbsku. Navštívili Báčsky Petrovec a Nový Sad, kde žije slovenská komunita.

Pracovné stretnutia sa konali v priateľskej atmosfére. Na Gymnázium Jána Kollára v Báčskom Petrovci každoročne prijímajú na štúdium 60 študentov všeobecného gymnázia s vyučovacím jazykom slovenským. Dozvedeli sme sa, že 95 % absolventov pokračuje v štúdiu na vysokej škole, či už priamo vo svojej krajine, alebo odchádza za štúdiom do zahraničia, väčšinou na Slovensko. Ďalší deň sme sa stretli s Dr. Jánom Rybovičom a Mgr. Milinou Sykorovou, predstaviteľmi Lekárskej školy „7. apríla“ v Novom Sade, ktorá ponúka študentom stredné odborné vzdelanie v zdravotníckej oblasti (zdravotná sestra, gynekologicko-pôrodná sestra, laboratórny technik...). V uvedenej škole študuje okolo 1500 študentov a mnohí z nich by veľmi

Doc. Silvia Puteková (vpravo) a Dušana Horváthová pred Gymnáziom Jána Kolára

privítali možnosť štúdia u nás s následným uplatnením sa v zdravotníckych zariadeniach na Slovensku alebo v krajinách EÚ. Vzdelanie, ktoré u nás získajú, je akceptované v rámci celej únie. Vzdelanie, ktoré získajú v Srbsku, nie je možné uplatniť v iných krajinách EÚ, resp. musí byť nostrifikované, čo vyžaduje nemálo času a finančných prostriedkov. Tieto poznatky nás nasmerovali k tomu, že okrem ponuky štúdia, ubytovania a celkového servisu pre študentov, treba ponúknuť v spolupráci s nemocnicami, laboratóriami aj možnosť uplatnenie po skončení štúdia, čím by sa mohol vyriešiť aj problém nedostatku zdravotníckych pracovníkov, hlavne ošetrovateľov, v zdravotníckych zariadeniach na Slovensku.

Pracovné stretnutie nám ponúklo lepší obraz o tom, ako pripraviť ponuky štúdia pre študentov v Srbsku a ako efektívne nastaviť spoluprácu v oblasti vzdelávania s uvedenými dvoma školami. Záujem o spoluprácu bol z oboch škôl a vzhľadom na to, že tu nie je ani jazyková bariéra, študenti budú radi ďalším možnostiam štúdia v Trnave. Momentálne sú orientovaní na Bratislavu, Martin a Nitru, keďže doteraz ponuka z Trnavy nebola.

Dušana Horváthová, Silvia Puteková

Z novej právnickej literatúry

Aktuálne otázky azylového práva I. Soňa Košičiarová (ed.) – 1. vydanie – Trnava : Právnická fakulta TU v Trnave, Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2019, 290 s. ISBN 978-80-568-0188-8.

Zborník príspevkov z česko-slovenskej vedeckej konferencie, ktorá sa konala 6. novembra 2018, ponúka referáty zamerané na ochranu základných práv osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu. Účastníci sa ťažiskovo zamerali na právne aspekty ochrany práv dieťaťa, práva na rodinný život a práva na bezplatnú právnu pomoc. Publikácia sa dotýka aj citlivého problému vzťahu migrácie a bezpečnostného záujmu Slovenskej republiky.

* * *

Zákon o pozemkových spoločenstvách. Komentár. Marek Maslák – Róbert Jakubáč. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019, 436 s. ISBN 978-80-7598-432-6.

V máji 2019 vo vydavateľstve Wolters Kluwer vyšiel prvý a vzhľadom na komentovaný zákon aj pomerne rozsiahly komentár k zákonu o pozemkových spoločenstvách. Komentár je dielom autorov JUDr. Mareka Masláka, PhD., pôsobiaceho na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave, a Mgr. Róberta Jakubáča, PhD., pracovníka Úradu geodézie, kartografie a katastra SR.

Autori sa v komentári detailne venujú analýze jedného zo základných inštitútov zákona o pozemkových spoločenstvách, ktorým je spoločná nehnuteľnosť, a možností, resp. postupu pri oddelení jej časti. Obsahom komentára k § 2 zákona je pomerne podrobný výklad týkajúci sa historického vývoja spoločenstiev siahajúcich až do feudálneho práva, no majúcich výrazné opodstatnenie aj v súčasnosti.

Okrem iného autori v komentári podrobne rozoberajú zvolávanie zasadnutia valného zhromaždenia spoločenstva, jeho priebeh a možnosti neplatnosti rozhodnutí tam prijatých, ako aj konanie spoločenstva vo vzťahu k tretím osobám. Pritom upozorňujú na mnohé nedostatky zákona, ktoré nevyriešila ani posledná novela, účinná od 1. júla 2018. Ba práve naopak, niektoré z týchto nedostatkov aj zapríčinila.

Komentár tiež zahŕňa znenie pôvodných uhorských zákonných článkov z rokov 1898 a 1913, predmetom ktorých bola úprava postavenia urbárnikov a im podobných subjektov v Uhorsku.

Skúsenosti zo stáže v USA alebo Za morom sú za vodou

V rámci projektu Erasmus+ mobilít mimo krajín EÚ (KA107) som sa v lete tohto roku zúčastnila pobytu na *University of Scranton* a na odbornej stáži v *Regional Hospital of Scranton* a *Moses Taylor Hospital* v Scrantone (Pensylvánia, USA). Na katedre *Healthcare administration* som navštevovala kurzy IT manažmentu, zdravotníckej etiky a manažmentu v zdravotníctve. Cieľom „iterčkárskeho" kurzu bolo pochopiť význam dát a informačných technológií využívaných v zdravotníctve pri zvyšovaní kvality poskytovanej starostlivosti. Vidieť fungujúci elektronický systém v praxi ma prinútil uvažovať, kde sa stala chyba, že *e-Health* v našej krajine stále ešte nefunguje. Američania skúšajú pri komunikácii s pacientom virtuálnu realitu a začali vyvíjať rôzne mobilné aplikácie na princípe algoritmov. Bolo pre mňa naozaj obohacujúce vidieť, ako technika napreduje a ako sa čoraz viac aplikuje v zdravotníctve. Zdravotnícka etika bol fascinujúci predmet, kde neexistovalo žiadne áno, žiadne nie, žiadna správna či nesprávna odpoveď. Vyučujúci nás viedol k pochopeniu nášho morálneho úsudku pri rozhodovaní sa. Rozoberali sme najaktuálnejšie etické dilemy, ako je eutanázia, platba za poskytnuté orgány, vakcinácia a podobne. Najviac ma zaujali konkrétne témy: Resuscitovať človeka s vytetovaným nápisom „neresuscitovať"? Komu darovať obličku (mladý alkoholik/stará žena)? Koho ako prvého zachraňovať pri katastrofe? Pri rozhodovaní nám zdôrazňovali etické princípy – spravodlivosť, beneficencia, nonmaleficencia či autonómia. Cieľom manažmentu v zdravotníctve bolo pochopenie a využitie manažérskych nástrojov vo sfére zvyšovania kvality poskytovania zdravotnej starostlivosti. Hodiny boli koncipované tak, aby sa udržala pozornosť študenta, čo sa dosiahlo striedaním takých výučbových metód ako diskusia, prezentácia, video, speaker (externý prednášajúci), zapájanie študentov, aktivity a podobne. Takýto spôsob učenia by bolo vhodné zaviesť aj u nás.

Počas voľného času som navštevovala hodiny biológie, ktoré vyučovala moja dobrá priateľka Suzan z Nigérie. Na hodinách sme sledovali správanie zvierat alebo pitvali preparáty ako kraby, červy či prasa. S prasiatkom sa mi spája aj jedna vtipná príhoda. Susan ma poprosila, či by som jej pomohla s vyzdvihnutím preparátu na pitvanie – prasiatka. Netušili sme však, že nám ho vydajú živé, a to rovno na vôdzke. Prechádzať sa po Scrantone so živým prasiatkom bol zážitok. So Suzan som si vôbec užila veľa zábavy a spolu s Maitri z Indie sme si vytvorili úprimné a verím, že dlhodobé priateľstvo. Navzájom sme si vymieňali skúsenosti, objasňovali kultúrne rozdiely a upozorňovali sa na zaujímavosti v okolí. Môj supervisor prof. West mi pripravil zaujímavý program. Zoznámil ma so svojou rodinou, s ktorou sme strávili veľa pekných chvíľ, napríklad oslavu 4. júla, barbeque, bejzbal, návštevu zábavného parku, dokonca ma učil jazdiť na koni, keďže vlastní ranč.

Univerzita v Scrantone

So Suzan pitveme prasiatko

Odbornú stáž som vykonávala počas augusta v spomínaných nemocniciach na oddelení kvality. Obe nemocnice spadajú do siete nemocníc *Commonwealth Health* s počtom lôžok 350. Najviac času som strávila s Barbarou, ktorá bola zodpovedná za prevenciu a kontrolu infekcií, teda pracuje na rovnakej pozícii, akú vykonávam aj ja vo Fakultnej nemocnici Trnava. S Barbarou sme sa stali veľmi dobrými priateľkami. Čas strávený v nemocnici mi priniesol veľa nových nápadov a založil nové priateľstvá s ľuďmi, ktorí sa úprimne zaujímali o situáciu zdravotníctva na Slovensku a snažili sa poradiť s riešením problémov, s ktorými zápasia naše nemocnice. Navštívila som všetky lôžkové oddelenia vrátane JIS, centrálnu sterilizáciu, endoskopické pracovisko, nemocničnú kuchyňu, pochopila manažment upratovania a prania a mnoho iného. Každý deň sa mi niekto venoval, kto mi vysvetlil dopodrobna ich pracovný proces, prediskutovávali sme alternatívy a riešenia aplikovateľné u nás. Mala som tiež možnosť sledovať priebeh externého hodnotenia kvality zástupcami *Joint Commis-*

Profesor West a jeho rodina ma vzali aj na bejzbal

sion – medzinárodne renomovanej akreditačnej agentúry pre nemocnice. Táto skúsenosť mi pomohla pochopiť viaceré súvislosti problematiky riešenej v mojej dizertačnej práci. Nemocnica, v ktorej som stážovala, nemá ani jednu nozokomiálnu infekciu s etiológiou *Pseudomonas aeruginosa* – agens, ktorým sa vo svojej dizertačnej práce venujem. Pochopila som, prečo sa takéto infekcie v nemocnici, kde som stážovala, nevyskytujú. Nie som si však istá, či možno ich stratégiu aplikovať v našich pomeroch vzhľadom na našu zastaranú legislatívu, ktorá zavedenie nových vecí obmedzuje. Aj keď tento problém nezmením, môžem o ňom aspoň hovoriť... O svoje skúsenosti by som sa rada podelila s odbornou i laickou verejnosťou i so študentmi nielen z našej univerzity. Plánujem na túto tému príspevky na konferencie, semináre či diskusné fóra.

Spojené štáty sú krajinou s vysokou kvalitou vzdelania a tiež zdravotníctva, no v mnohých smeroch krajinou „zaostalou“. Napríklad moji spolužiaci sa čudovali, prečo chodím pešo, boli prekvapení, že bicyklujem, že sa venujem snoubordingu, že viem dokonca plávať. Chýbajú im informácie na globálnej úrovni, necestujú, nemajú veľa aktivít a sú veľmi pohodlní. Susan z Nigérie sa pýtali, ako sa cíti, keď chodí oblečená, ako je možné, že má mobil, na akom strome býva, pričom Afriku považujú za štát, nie za kontinent, čo Suzan pravdupovediac veľmi rozčuľovalo. Všeobecný rozhľad máme my Európania oveľa väčší, o holokauste nemajú ani tušenia a o mojej Zero Waste filozofii (Život bez odpadu) počuli prvý raz v živote. Takže niečo sa naučili aj oni odo mňa.

Na druhej strane zasa vidím ako veľké pozitívum v USA rozmanité dobrovoľnícke aktivity, o ktoré je obrovský záujem, aj americkú precíznosť, pracovitosť a chuť učiť sa a pracovať. Američania sa potrebujú neustále zlepšovať, vážia si vzdelanie a chcú neustále napredovať. To by sme sa od nich mali naučiť.

Stáž v Scrantone bola pre mňa veľkou skúsenosťou nielen v pracovnej oblasti. Pomohla mi aj v osobnostnom rozvoji, čím je pre mňa skutočným prínosom. Odísť do inej krajiny, kde sa vám aj nemusí všetko páčiť, je vždy skúsenosťou obohacujúcou.

Janka Prnová

Tri mesiace v historickom Turku

Študentskú mobilitu v rámci programu Erasmus+ som počas môjho doktorandského štúdia absolvovala v Turku – prístavnom mestečku na juhu Fínska. Dvojmesačnú stáž v jarnom období (marec – máj) som vykonávala prevažne v univerzitnej nemocnici – *Turku University Hospital*. Pod vedením skúseného odborníka, profesora neurológie a neurotraumatológie Olliho Tenovua, som spolupracovala na európskom vedeckovýskumnom projekte CENTER-TBI, ktorý si kladie za cieľ zlepšiť starostlivosť o pacientov s úrazom mozgu. Práve touto tematikou sa zaoberám v rámci svojej dizertačnej práce.

Náplňou mojej činnosti v Turku bolo vypracovanie návrhu projektového plánu konkrétneho pracovného balíka v rámci spomínaného projektu a následné spracovávanie určených premenných na dosiahnutie našich cieľov. Na tejto úlohe som mala možnosť spolupracovať s kolegami z Francúzska, Nórska a Holandska. Počas môjho pobytu som mala príležitosť stretnúť sa s viacerými odborníkmi, ktorí sa zaoberajú práve problematikou úrazov mozgu. Pre všetkých študentov bol k dispozícii bezplatný prístup do univerzitnej knižnice, ktorá disponuje aktuálnymi a odbornými publikáciami z rôznorodých oblas-

Na slávnosti vappu

Turku – fontána Harmónia

tí. Vybrať sme si mohli aj z veľkého množstva zaujímavých prednášok, seminárov a kurzov, ktoré sa konajú na Univerzite v Turku. Odborná príprava pod vedením skúsených vedeckých pracovníkov počas stáže a spoznávanie sa s ľuďmi z rôznych kútov sveta mi pomohli rozšíriť jazykové, profesionálne, technické a spoločenské znalostí.

Samotné mesto Turku, jedno z najstarších vo Fínsku, ponúka množstvo kultúrnych, historických a turistických zaujímavostí, nákupných centier, klubov a trhov. Za zmienku určite stojí krásny renesančný hrad a fontána Harmónia na brehu rieky Aura. Keďže sa tu nachádza jeden z najväčších fínskych prístavov, máte možnosť vydať sa na výletnú plavbu aj do Švédska alebo na Ålandské ostrovy. Hlavné mesto Fínska Helsinky je vzdialené len dve hodiny cesty západne od Turku, takže určite odporúčam spraviť si menší výlet aj do tohto veľkomesta.

Turku je výsostne univerzitné centrum, čomu napovedá aj počet univerzít. V centre mesta sa v neveľkých vzdialenostiach od seba nachádzajú tri vysoké školy – *University in Turku, Åbo Akademi University* a *Turku University of Applied Sciences*. Počas roka sa tu koná množstvo študentských akcií. Na jednej z nich som mala možnosť zúčastniť sa – a bol to naozaj zaujímavý zážitok. Išlo o najväčšiu slávnosť, tzv. Vappu, ktorá pripadá na 1. mája. V tento deň si vysokoškolskí študenti obliekajú overaly farebne odlíšené podľa navštevovanej fakulty a čerstvo „zmaturovaní“ študenti nosia typické biele čapice. Dovedna tu na univerzitách študuje približne 4 000 zahraničných študentov, takže ľudia v meste sú zvyknutí na rôzne národy, kultúry a, samozrejme, s tým spojené aj rôzne jazyky. Po celom Fínsku sa bez akýchkoľvek problémov dorozumiete po anglicky, keďže Fíni sú známi svojou výbornou znalosťou tohto jazyka. Počas mojej dvojmesačnej stáže som sa nestretla ani s jedným človekom, s ktorým by som sa mala problém dohovoriť. Program Erasmus**+** určite odporúčam všetkým študentov, ktorí majú chuť učiť sa nové veci, spoznávať nielen nové krajiny, miesta, ľudí a zvyklosti, ale aj samých seba.

Juliana Melichová

„Vedecká cukráreň“ o dejinách trochu inak

Katedra klasickej archeológie sa zapojila do spoločného projektu Národného centra pre popularizáciu vedy a techniky v spoločnosti (NCP VaT), Centra vedecko-technických informácií SR (CVTI SR) a občianskeho združenia Mladí vedci Slovenska. Podujatie sa realizovalo v rámci „Vedeckej cukrárne“ NCP VaT, ktorá je pravidelným stretnutím študentov stredných škôl s osobnosťami slovenskej vedy, výskumu a techniky. Dňa 17. septembra 2019 sa v Bratislave uskutočnila prednáška s názvom Dejiny trochu inak: človek a životné prostredie. Mgr. Lucia Nováková, PhD., v nej predstavila v súčasnosti mimoriadne aktuálnu tému týkajúcu sa dlhodobých aj krátkodobých zmien podnebia a prírodného prostredia v dejinách. Študenti získali jedinečnú príležitosť a priestor na konfrontáciu vlastných poznatkov a názorov na dianie vo vede a technike. Septembrová „Vedecká cukráreň“ bola sprievodným podujatím festivalu vedy Európska noc výskumníkov 2019, ktorá otvorila vedeckú jeseň podujatí zameraných na popularizáciu vedy a výskumu.

Bližšie informácie o udalosti nájdete na:
https://ncpvat.cvtisr.sk/sk/vedecka-cukraren.html?page_id=285
http://www.nocvyskumnikov.sk/program/prednaska/bratislava/2.html

L. N.

Navštívila nás ŽIVENA

Na pôde Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce TU sme privítali milú návštevu – zástupkyne bratislavskej ŽIVENY, spolku slovenských žien, PhDr. Alenu Bučekovú, súčasnú predsedníčku miestnej organizácie v Bratislave, a jej kolegyňu Lydku Brabcovú. Živena tento rok oslavuje 150 rokov od svojho vzniku. Členkami sú nielen ženy, ale aj muži všetkých vekových kategórií. Jej poslaním je pomáhať hľadať a nachádzať nielen špecifiká ženského prístupu v politickej, ekonomickej, sociálnej i súkromnej sfére či možnosti sebarealizácie a osobnostného rastu, ale i nachádzať krásu všedného dňa (www.zivena.net). Pracovníčky katedry sa dohodli na kľúčových oblastiach spolupráce v nasledujúcom akademickom roku, najmä v oblasti pomoci jednorodičovským rodinám a seniorom.

V TRNAVE A O TRNAVE

Hlavné mesto kávy?

Trnava bola v priebehu stáročí označovaná ako „malý Rím“ i „mesto slovenskej histórie a kultúry“, no v súčasnosti sa môže chváliť titulom „hlavné mesto kávy“. V meste vyrástli charakteristické kaviarne i útulné kaviarničky a kávu vám ponúknu aj pojazdné kaviarne. Všade vonia káva – aj tá trnavská, čerstvo pražená, kávička najrôznejších druhov a spôsobov prípravy. Ozaj, koľkože máme kaviarní naokolo mestskej veže...?

Zlo liečiť láskou

Kultúrna verejnosť si pripomenula pätnáste výročie úmrtia Dr. h. c. MUDr. Antona Neuwirtha (1921 – 2004), lekára, vedca, vysokoškolského pedagóga, väzňa odsúdeného pre vieru, katolíckeho intelektuála, politika, kandidáta na prezidenta, prvého slovenského veľvyslanca pri Svätej stolici. MUDr. A. Neuwirth je čestným doktorom našej univerzity. Nezabudnuteľná je jeho kniha Liečiť zlo láskou s podtitulom Životné osudy, spomienky a vyznania lekára, politického väzňa, mysliteľa a diplomata. Neuwirthov odkaz „liečiť zlo láskou“ je nadčasovou výzvou.

Na počesť košických mučeníkov

Poštová známka 400. výročie mučeníckej smrti troch svätých košických mučeníkov mala v Trnave slávnostnú inauguráciu, pretože – ako sme už v našom časopise písali – ostatky svätcov sú uložené v trnavskom jezuitskom kostole a Kostole Sv. Anny. Známka bola tlačená technikou ofsetu s nominálnou hodnotou 1,85 eura, čo zodpovedá cene za doporučený list do hmotnosti 100 gramov. Známka má úzku spojitosť s historickou Trnavskou univerzitou. Grafika použitá pri výtvarnom návrhu známky pochádza z knihy Gabriela Hevenešiho SJ: *Ungaricae Sanctitatis Indicia* (Dôkazy svätosti Uhorska), Trnava 1692. V tomto diele sa nachádza najstaršie vyobrazenie košických mučeníkov. Gabriel Heveneši SJ (1656 – 1715) bol na konci 17. storočia dekanom Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity, uznávaným pedagógom a provinciálom rakúskej provincie Spoločnosti Ježišovej. V slovenskom preklade vyšlo jeho najpopulárnejšie dielo Iskry svätého Ignáca.

Spomienka na profesora Zasępa

Profesor Tadeusz Zasępa, PhD. (1946 – 2016), katolícky kňaz, vysokoškolský učiteľ, publicista, Poliak so slovenským občianstvom. Poľské veľvyslanectvo pripravilo spomienkové stretnutie pri príležitosti 3. výročia jeho odchodu do večnosti. Na stretnutí premietli celovečerný dokumentárny film Pán profesor, ktorý mapuje jeho život a pôsobenie. Bol profesorom v odbore pastorálna teológia – mediálne vzdelávanie. Oblasťou jeho vedeckého záujmu bola teória masmediálnej komunikácie, teória a dejiny žurnalistiky, ako aj súčasné formy odovzdávania viery. Ako rektor Katolíckej univerzity v Ružomberku sa výrazne pričinil o vznik novej budovy univerzitnej knižnice, ktorej venoval svoju osobnú knižnicu obsahujúcu viac ako 70 000 titulov. Hovoril aktívne 10 jazykmi a ovládal aj posunkovú reč. V Ružomberku pôsobil ako profesor na katedre žurnalistiky. Bol pedagogicky činný aj na našej Trnavskej univerzite. Známe zostalo jeho heslo Som sám, aby iní neboli sami.

Nádvorie magazín

Trnava má nové periodikum: Nádvorie magazín. Stostranové pestré čítanie je rozširované zdarma. Nádvorie je miesto pre súčasnú kultúru v historickom jadre Trnavy. Nachádza sa tu kultúrne centrum Malý Berlín, komunitné centrum Kubík, kaviareň Thalmainer, pekáreň Chlieb náš, bistro Akadémia, obchod Kumšt, obchodík s potravinami bez obalu na váhu a doplnkami zero waste do domácnosti Dóza, zlatnícka dielňa. Nádvorie Kampus je názov ročného rezidenčného štipendijného programu pre študentov trnavských vysokých škôl. Ponúka nielen ubytovanie, ale aj inšpiratívny mentoringový program a možnosť rozvíjať seba a svoje projekty. Jazyková kaviareň umožňuje konverzáciu v cudzom jazyku – v angličtine, španielčine, ruštine, nemčine a cudzincom v slovenskom jazyku.

Sté výročie ÚSKI

Ústredie slovenskej kresťanskej inteligencie (ÚSKI) si pripomenulo 100. výročie svojho vzniku slávnostnou konferenciou a generálnym zhromaždením na pôde našej univerzity v dňoch 22. – 23. júna 2019. Začiatkom hnutia pred sto rokmi boli študentské organizácie. ÚSKI vydáva spoločensko-duchovnú revue Radosť a nádej.

Svetelná šou

Festival svetla a tieňa sa konal 20. septembra 2019. Desiatka svetelných diel priniesla do nášho mesta pôsobivé umenie, ktoré po západe slnka pritiahlo davy Trnavčanov na Námestie sv. Mikuláša a Kapitulskú ulicu. Škoda, že festival sa konal bez študentov, ešte pred začatím akademického školského roka.

Bohumil Chmelík

Jazykové okienko

Má slovo „sústrediť (sa)“ ten istý význam ako „sústreďovať (sa)“?

Táto problematika je trochu komplikovanejšia. Pri spomenutých slovesách ide o zmenu gramatického vidu. Ten môže byť dokonavý, teda taký, ktorý podáva dej ako ukončený, napríklad *sústrediť (sa)*. Z tvaru dokonavého slovesa *sústrediť (sa)* sa pridaním vidovej morfémy *-ov-* (sústreď-*ov*-ať sa) utvoril nedokonavý náprotivok slovesa, teda nedokonavé sloveso *sústreďovať (sa).* Tak je to napríklad aj pri slovesách *kúpiť/kupovať, zachrániť/zachraňovať* a pod. Slovník slovenského jazyka (SSJ) opisuje slovesá *sústrediť* a *sústreďovať* ako predmetové, čo znamená, že vyžadujú, aby boli doplnené predmetom. Z významovej stránky majú tieto tvary v SSJ po dva významy, odlišné len vidovo:

sústrediť

1. *(čo, koho)* zhromaždiť, zoskupiť, stiahnuť, dať na jedno miesto, skoncentrovať (napr. *Bez váhania sústredila všetky svoje poklady na jedno miesto.*);
2. *(čo, čo na čo, na koho)* zamerať, zacieliť, usmerniť (obyč. pozornosť, vnímavosť, myšlienky a pod.), napr. *Odteraz už sústredím svoju pozornosť na dôležitejšie veci.*;

sústreďovať

1. *(čo, koho*) zhromažďovať, zoskupovať, sťahovať, dávať na jedno miesto, koncentrovať (napr. *Bez váhania sústreďovala všetky svoje poklady na jedno miesto.*);
2. *(čo, čo na čo, na koho)* zameriavať, zacieľovať, usmerňovať (obyč. pozornosť, vnímavosť, myšlienky a pod.), napr. *Teraz sústreďujem svoju pozornosť na dôležitejšie veci.*;

Zvratné slovesá *sústrediť sa* a *sústreďovať sa* sú zväčša nepredmetové a majú rovnako po dva vidovo odlíšené významy:

sústrediť sa

1. zhromaždiť sa, zoskupiť sa, spojiť sa (napr. *Demonštranti sa neskôr sústredili na námestí.*);
2. (na čo, na koho i bezpredmetové) obrátiť svoju pozornosť na niečo, na niekoho; venovať sa niečomu, niekomu; zamerať sa (napr. *Keď sa sústredím, pôjde mi to lepšie.*);

sústreďovať sa

1. zhromažďovať sa, zoskupovať sa, koncentrovať sa (napr. *Demonštranti sa sústreďujú na námestí.*);
2. *(na čo, na koho, zriedka i okolo čoho)* obracať svoju pozornosť, vôľu, svoje city a pod. na niečo, na niekoho; zameriavať sa, upierať sa (napr. *Keď sa sústreďujem, ide mi to lepšie.*).

Pri uvedených významoch slovies si možno všimnúť, že prvý význam nezvratného a zvratného slovesa *sústrediť – sústrediť sa* sa odlišoval iba schopnosťou vyjadriť, resp. nevyjadriť objekt deja, a druhý význam oboch slovies sa prekrýva, uvádzajú sa tu spoločné významy.

V jazykovej praxi sa však možno stretnúť s gramaticky nekorektnými zloženými slovesnými tvarmi. Napríklad spojenie fázového slovesa s dokonavým tvarom slovesa *sústrediť (sa)*, uvediem príklady: *„Okrem toho neviem ani počítať, nenarátam ani do desať a *prestanem sa sústrediť.“* Iný príklad chybného tvaru často nachádzame v tlači: *...v podstate stratili akúkoľvek nádej na body a *začali sa sústrediť* skôr na osobné súboje ako na hru*. Alebo: *Po šampionáte za tým ale urobí čiaru a *bude sa sústrediť* na svoje nové pôsobisko v tureckej lige.*

Platí, že jednotlivé fázy deja je možné vyjadriť iba pri časovo neohraničenom deji (teda pri nedokonavom slovese). Dokonavé slovesá tiež môžu naznačiť realizáciu deja v budúcnosti, no robia to iným tvarom, tzv. prítomníkovým tvarom, napríklad: *V najbližšom období sa slovenský tenista <u>sústredí</u> na zlepšenie obojručného bekhendu.* Zapamätať si teda treba, že pomocné fázové slovesá (začať, prestať...) a spona ***byť*** v tvare budúceho času sa spája iba s nedokonavými slovesami ***sústreďovať (sa)***: *„Okrem toho neviem ani počítať, nenarátam ani do desať a <u>prestanem sa sústreďovať</u>; ...v podstate stratili akúkoľvek nádej na body a <u>začali sa sústreďovať</u> skôr na osobné súboje ako na hru; Po šampionáte za tým ale urobí čiaru a <u>bude sa sústreďovať</u> na svoje nové pôsobisko v tureckej lige*.

Andrej Závodný

Študenti TU

ocenení rektorom za výnimočnú reprezentáciu univerzity:

Samuel Opálka – študent teologickej fakulty. Ocenený za spoluorganizovanie fakultných i spoločenských aktivít, dramaturgiu, réžiu a prezentáciu divadelnej hry na fakulte.

Bc. Mária Liová – študentka pedagogickej fakulty. Ocenená za vynikajúce študijné výsledky.

Miroslava Heregová – študentka pedagogickej fakulty. Ocenená za vynikajúce študijné výsledky.

Bc. Michal Tomin – študent právnickej fakulty. Ocenený za reprezentáciu fakulty na právnych podujatiach a 1. miesto na právnickej súťaži.

Bc. Simona Salajová – študentka právnickej fakulty. Ocenená za veľmi dobré študijné výsledky, 2. miesto v esejistickej súťaži a reprezentáciu fakulty na kurze medzinárodného práva.

Bc. Adriana Hojová – študentka fakulty zdravotníctva a sociálnej práce. Ocenená za 1. miesto vo fakultnom a 2. miesto v celoslovenskom kole ŠVOČ a výborné študijné výsledky.

Bc. Vanesa Chebeňová – študentka fakulty zdravotníctva a sociálnej práce. Ocenená za reprezentáciu fakulty na celoslovenskom kole ŠVOČ a na medzinárodnom kurze EDUVAC.

Bc. Ivona Srncová – študentka filozofickej fakulty. Ocenená za spoluprácu pri fakultných podujatiach a študentských aktivitách

Bc. Katarína Lohazerová – študentka filozofickej fakulty. Ocenená za spoluprácu pri fakultných podujatiach a študentských aktivitách